

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN
TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Öğr. Gör. Gönül GÖKÇAY

Ebelik Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Doğan AKÇA

2018-KARS

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KADINLARIN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN
TUTUMLARININ BELİRLENMESİ

Öğr. Gör. Gönül GÖKÇAY

Ebelik Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Doğan AKÇA

2018-KARS

T.C.

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ

SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ebelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı çerçevesinde **Gönül GÖKÇAY** tarafından hazırlanmış olan "**Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi**" adlı bu çalışma yapılan tez savunması sonucunda jüri üyeleri tarafından Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği uyarınca değerlendirilerek oy birliği ile kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 01.06.2018

Adı Soyadı:

Başkan: Doç. Dr. Cantürk ÇAPIK

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Doğan AKÇA

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Özlem KARABULUTLU

İmza

Apul.....
Di.....
Ö. Akca.....

Bu tezin kabulü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun .../.../..... tarih ve ..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR

Bu çalışma Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanmıştır. Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Jinekoloji Polikliniği' ne başvuran 15-49 yaş aralığında, üreme çağıında olan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden kadınlara, "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi" amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

Yüksek lisans ders ve tez aşamasında değerli bilgi, görüş ve önerileriyle çalışmama yol gösterici katkılarda bulunan, saygıdeğer danışman hocam, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Doğan AKÇA' ya,

Tez çalışmamın gerek istatistik gerekse savunma bölümlerinde bana yardımını esirgemeyen, her daim örnek aldığım saygıdeğer hocam, Sayın Doç. Dr. Cantürk ÇAPIK' a,

Yüksek lisans öğrenimim boyunca her zaman yanımda olan, bana yol gösteren, bilgi ve desteğini benden esirgemeyen, çok sevdiğim ve saygı duyduğum değerli hocalarım, Sayın Doç. Dr. Sevda Eliş YILDIZ, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Perihan AKBAŞ, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Özlem KARABULUTLU, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Nihal Bostancı DAŞTAN, Sayın Öğr. Gör. Duygu AKÇA' a,

Çalışmam esnasında yardımları olan Sağlık Bilimleri Enstitüsü çalışanlarına, etik kurul üyelerine, anket uygulaması yaptığım hastanede görevli personellere,

Hayatım boyunca sonsuz sevgi ve desteklerini benden esirgemeyen biricik AİLEME,

Çalışma süresince ve hayatımın her evresinde benden desteğini esirgemeyen, bu hayattaki en güzel şansım, hayat arkadaşım Alper GÖKÇAY' a, ailesine ve çocuklarıma sonsuz TEŞEKKÜR EDERİM.

İÇİNDEKİLER

ONAYSAYFASI.....	I
ÖNSÖZ ve TEŞEKKÜR.....	II
SİMGE ve KISALTMALAR	IV
TABLolar LİSTESİ.....	V
ÖZET.....	VI
SUMMARY.....	VII
1. GİRİŞ ve AMAÇ.....	1
2. GENEL BİLGİLER.....	5
2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET TEMEL KAVRAMLAR.....	5
2.1.1. Cinsiyet (Sex).....	5
2.1.2. Toplumsal Cinsiyet (Gender).....	5
2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Ayrımcılığı.....	6
2.1.4. Toplumsal Cinsiyette Hakkaniyet (Gender Equity).....	11
2.2. TOPLUMSAL CİNSİYET KURAMLARI.....	11
2.2.1. Psikanalitik (Psikoseksüel) Kuram.....	12
2.2.2. Biyolojik Açıklamalar	12
2.2.3. Sosyobiyojik Kuram (Evrin Psikolojisi).....	13
2.2.4. Sosyal Öğrenme Teorisi.....	13
2.2.5. Sosyal Bilişsel Kuram.....	13
2.2.6. Bilişsel Gelişim Teorisi	14
2.2.7. Toplumsal Cinsiyet Şeması Teorisi.....	15
2.2.8. Toplumsal Cinsiyet Şemasıyla Bilgi İşleme Kuramı.....	15
2.2.9. Sosyal Rol Kuramı	15
2.2.10. Benlik Sunuşu Kuramı.....	16
2.3. TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARI ETKİLEYEN ETMENLER	17
2.3.1. Aile Ortamı	17
2.3.2. Ebeveynlerin Öğrenim Düzeyi ve Annenin Çalışma Durumu	17
2.3.3. Arkadaşlar	18
2.3.4. Okullar ve Öğretmenler	18
2.3.5. Kitle İletişim Araçları.....	18
2.4. TOPLUMSAL CİNSİYETİN KADIN SAĞLIĞINA ETKİLERİ	19
2.5. TOPLUMSAL CİNSİYETTE EBE VE HEMŞİRELERİN ROLÜ.....	22
3. MATERYAL VE METOT	24
4. BULGULAR.....	30
5. TARTIŞMA.....	49
6. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	56
7. KAYNAKLAR.....	59
8. EKLER.....	63
EK 1 Sosyo Demografik Özellikler Anket Formu.....	
EK 2 Toplumsal Cinsiyet Tutum Ölçeği.....	
EK 3 Etik Kurul Onay Formu.....	
EK 4 Kurum İzni.....	
EK 5 TCRT Ölçek İzni.....	
EK 6 Özgeçmiş.....	

SİMGE ve KISALTMALAR

AGİK	Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı
BİANET	Bağımsız İletişim Ağı
CEDAW	Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
CYBH	Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
HATAM	HİV/AİDS Tedavi ve Araştırma Merkezi
HIV	İnsan Bağışıklık Yetmezlik Virüsü
ILO	Uluslararası Çalışma Örgütü
KSGM	Kadın Sağlığı Genel Müdürlüğü
OECD	Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
TCRTÖ	Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSEB	Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Organizasyonu
WEF	Dünya Ekonomi Forumu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1. Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Arasındaki Farklar.....	6
Tablo 2.2. Küresel Cinsiyet Raporu.....	10
Tablo 3.1. Toplumsal Cinsiyet Ölçek İç Geçerliliği.....	26
Tablo 3.2. Verilerin Normallik Dağılım Analizleri.....	27
Tablo 3.3. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Testler.....	28
Tablo 4.1. Katılımcılara Ait Özelliklerin Dağılımı.....	30
Tablo 4.2. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı.....	32
Tablo 4.3. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması.....	33
Tablo 4.4. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Evlilikte Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması.....	36
Tablo 4.5. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Geleneksel Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması.....	39
Tablo 4.6. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Erkek Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması.....	42
Tablo 4.7. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması.....	45
Tablo 4.8. Yaş, Bu Bölgede Yaşama Süresi ve Evlenme Yaşı ile Toplumsal Cinsiyet Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	48

ÖZET

Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi

Bu çalışma, Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evrenini, Kars ili Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi hastanesi jinekoloji polikliniğine bir yılda başvuran 11142 kadın oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise 30.11.2017-30.01.2018 tarihleri arasında polikliniğe başvuran, 15-49 yaş aralığında olan 350 kadın oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, sosyo demografik özellikler anket formu ve “Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, SPSS for Windows 17 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde sayılar, yüzdeler, en az ve en çok değerler ile ortalama ve standart sapmaların yanı sıra; Varyans Analizi, Bağımsız gruplarda t testi, korelasyon analizleri kullanılmıştır. Araştırmada kadınlar eşitlikçi cinsiyet rolünden ortalama 29.77 ± 6.96 (8-40), kadın cinsiyet rolünden 22.85 ± 5.29 (9-36), evlilikte cinsiyet rolünden 27.38 ± 6.51 (11-40), geleneksel cinsiyet rolünden 23.09 ± 6.68 (9-39), erkek cinsiyet rolünden 20.05 ± 5.81 (6-30) ve toplumsal cinsiyet rolü toplamından ise 123.15 ± 20.97 (62-172) puan almışlardır. Kadınların toplumsal cinsiyet toplam puanı ve alt boyutlarına ilişkin eşitlikçi, geleneksel cinsiyet rolü alt boyutunda geleneksel tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Kadınların toplumsal cinsiyet toplam puanı ile eğitim durumu, çalışma durumu, anne ve baba eğitimi, gelir düzeyi, eş öğrenim durumu, evlenme şekli, cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alma ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalma durumuna göre toplumsal cinsiyet toplam puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Araştırma sonuçlarına doğrultusunda, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutumların kazandırılması adına kadınların ve toplumun bilinçlendirilmesi, kadınların eğitim, fırsat eşitliği, çalışma hayatına girme, siyasete ve karar alma mekanizmalarına katılım gibi imkanlardan daha fazla faydalanması sağlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler: Cinsiyet Eşitsizliği, Kadın Sağlığı, Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumları, 15-49 yaş.

SUMMARY

Determination of Women's Attitudes Towards Gender Roles

This study was conducted to determine the attitudes of women towards gender roles. The research population consisted of 11142 women who applied to the gynecology polyclinic of Kars University University Health Research and Application Center hospital in Kars province in one year. The sample of the study consisted of 350 women between the ages of 15-49 who applied to the clinic between 30.11.2017-30.01.2018. Socio demographic characteristics questionnaire and "Gender Roles Attitude Scale" were used as data collection tools. Data obtained from the study were analyzed with the SPSS for Windows 17 package program. In the analysis of the figures, numbers, percentages, minimum and maximum values, average and standard deviations, Variance Analysis, Independent groups t-test, Correlation analyzes were used. In the study, women were found to have an average of 29.77 ± 6.96 (8-40) in the equality sex role, 22.85 ± 5.29 (9-36) in the female gender role, 27.38 ± 6.51 (11-40) in the gender role in marriage, 23.09 ± 6.68 , 20.05 ± 5.81 (6-30) from the male gender role and 123.15 ± 20.97 (62-172) from the gender role total. It has been determined that women have a traditional grip on the gender mainstreaming subscale of the egalitarian, traditional gender role for the total score and subscales. The difference between the total gender score of women and gender total point averages according to education status, working status, education of parents, income level, education level, marriage style, gender equality education and gender discrimination were statistically significant ($p < 0.05$). In the light of the results of the research, it should be possible to make women and society more aware of opportunities for equality in gender roles, women should benefit more from opportunities such as education, equal opportunities, participation in working life, participation in politics and decision making mechanisms.

Key Words: Gender Inequality, Women 's Health, Gender Role Attitudes, 15-49 years.

1.GİRİŞ VE AMAÇ

Cinsiyet; kişinin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklerini ifade eder (Akın ve Demirel 2003, Bhasin 2003, Özvarış 2007, Vefikiuluçay ve ark. 2007, Pınar ve ark 2008, Taşkın 2016). Toplumsal cinsiyet ise biyolojik farklılıklardan dolayı değil, kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmamızı beklediği ile ilgili bir kavramdır (Acker 1992, Akın ve Demirel 2003, Özvarış 2007, T.C. Başbakanlık Kadın Sağlığı Genel Müdürlüğü- KSGM 2008). Toplumlar kadınlara ve erkeklere farklı özellikler, davranışlar, görev ve sorumluluklar yüklemektedir (Tire 2017).

Toplum tarafından erkek ve kadınlara atfedilen çeşitli özellik ve roller, çocuk doğduğu anda başlamaktadır. Kız çocuklarına pembe, erkek çocuklarına mavi olmak üzere birbirinden farklı giydirilerek farklı nitelik ve roller atfedilmektedir. Pek çok toplumda kadınlardan yumuşaklık, uysallık, nezaket, ilgi gösterme, besleyip yetiştirme ve itaat gibi niteliklere sahip olmaları ve bunları mükemmelleştirmeleri; erkeklerden ise güçlü, girişken, lider, özgüvenli, rasyonel, bağımsız ve rekabetçi olmaları beklenir. Kadınların isimleri bile bağımlı, şefkatli, duygusal anlamları çağrıştırırken (Ceylan, Duygu, Gül, Narin, Lale vb. gibi), erkek isimleri güçlü, rekabetçi, bireyci anlamları çağrıştırır (Aslan, Yiğit, Kudret, Kuvvet, Çınar, Doğan, Şahin vb. gibi). Hatta bu isimlerin, daha sonraki hayatlarında erkek ve kadınları özel rollere yatkınlaştıracağı öngörülmektedir (Tire 2017).

Toplumsal cinsiyet rollerinin toplumsal yaşama ilişkin yansımaları, geleneksel ve eşitlikçi roller olarak kadın ve erkeklerin yaşamını farklı yönlerden şekillendirmektedir. Toplumsal yaşamın çoğu alanında kadına ve erkeğe yüklenen bu roller; erkeğe kadından daha fazla değer veren bir eşitsizlik modelinin sürmesine neden olmaktadır. Kadının toplumsal statüsü ile doğrudan ilgili olan bu durum, kadınların her alandaki insan haklarından, erkeklerle eşit ölçüde yararlanmalarını engellemektedir. Kadının toplumsal statüsünü belirleyen eğitim, çalışma yaşamı, siyaset ve karar alma mekanizmalarına katılım ve yasal haklar açısından kadınların maruz kaldıkları tüm bu toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri kadın sağlığını olumsuz yönde etkilemektedir (Akın ve Demirel 2003, Hacettepe Üniv. Kadın Sağlığı Araştırma Merkezi 2003).

Dünya Ekonomi Formu (WEF) 2017 yılı Son Cinsiyet Eşitliği Uçurumu Raporu' na göre; cinsiyet indeksinde 144 ülke arasında İzlanda' nın ilk sırada yer aldığı, İsrail (44), Tunus (117), Birleşik Arap Emirlikleri (120), Bahreyn (126), Cezayir (127), Kuveyt (129) ve Katar (130) sıralarda yer almaktadır. Türkiye ise 131. sırada yer alarak dünya sıralamasında neredeyse sonlardadır (WEF 2017). Bu veri bizim için cinsiyet eşitliği adına çok önemli bir veridir.

Dünya genelinde eğitime katılım oranlarına baktığımızda ilk sırayı Avustralya, Bahamalar, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkeler alırken, Çad (144), Pakistan (141), Yemen (136) ve Türkiye 101. sırada yer almaktadır (WEF 2017). TÜİK (2017) verilerine göre; 2016 yılında 6 yaş ve üzeri bireyler okuryazarlık durumuna göre değerlendirildiğinde, toplam nüfus içerisinde yaklaşık 2.5 milyon bireyin (%3.5) okuma yazma bilmediği tespit edilmiştir ve bu bireylerin %84' ünün kadınlardan oluştuğu bildirilmiştir. 6 yaş üstü kadın nüfusun %5.9' u okuma yazma bilmezken, erkeklerde bu oran %1.1' dir. Okuma yazma bilmeyen kadın nüfusu, okuma yazma bilmeyen erkek nüfusunun beş katından fazladır (TÜİK 2017).

Ekonomiye katılım ve fırsat eşitliğinde ilk sırada Burundi bulunmakta olup, İran (140), Yemen (141), Suudi Arabistan (142), Pakistan (143), Suriye (144) gibi ülkeler listenin sonunda yer almaktadır. Türkiye de 128. Sıradadır (WEF 2017). Toplam nüfus içerisinde istihdam oranına bakıldığında; erkekler %65.8 oranında iş hayatında olmasına rağmen kadınların sadece %29.3 oranında istihdam edilmektedir (TÜİK 2017).

Siyasi güçlenmede ise İzlanda ilk sırada yer almakta Lübnan (142), Katar (143), Yemen (144) sıralarda yer alırken Türkiye 118. sırada yer almaktadır (WEF 2017). Siyasi alandaki TÜİK 2017 verilerine bakıldığında; toplam 539 milletvekili içerisinde sadece 75 (%13.91) kadın bulunmaktadır (TBMM 2018). Türkiye Cumhuriyeti toplumunun %49.8' i kadın olmasına rağmen verilen örneklerden de görüldüğü gibi gerek sosyal hayatta gerekse işe katılım oranlarında kadınların aleyhine bir durum sergilenmektedir (TÜİK 2017).

Tüm bu veriler bize toplumsal olarak bir cinsiyet eşitsizliği olduğunu göstermektedir. Bu durum kadını birçok yönden olumsuz etkilemekle beraber fiziksel ve psikolojik sağlığını da bozmaktadır. Sağlık açısından da en çok üreme sağlığı etkilenmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonucu olarak, eğitimsiz,

yoksul, iş yaşamına katılamayan, kötü koşullarda çalışan kadın, toplumsal baskı, kadına yönelik şiddet (fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik şiddet, namus cinayetleri, kızlık zarı kontrolü, cinsiyet seçimi, ihmal) ile karşılaşmaktadır. Bu durum da, üreme sağlığı hizmetlerine ulaşamama, istenmeyen ve ergen gebelikler, sağlıksız koşullarda düşükler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, hastalık tanısında gecikmelere neden olmaktadır (Şimşek 2011).

Bağımsız İletişim Ağı (Bianet) verilerine göre, Türkiye’ de 2017 yılında erkekler tarafından en az 290 kadın öldürülmüştür. Aynı yıl 101 kadın tecavüze uğramış, 247 kadın taciz edilmiş, 376 kız çocuğuna cinsel istismarda bulunulmuştur (Bianet 2018). Şiddetin en çok aile içinde ve kadına yönelik olduğu Dünya Sağlık Örgütü tarafından da bildirilmiştir (DSÖ 2002).

Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW)’ nin birinci maddesi, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel ve kişisel diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, medeni durumu ne olursa olsun kadınlara tanınması içermektedir. (Akın ve Demirel 2003, Özvarış 2007).

Kadınların hakları birçok uluslararası ve ulusal kuruluş, organizasyon ve yasa ile teminat altına alınsa da maalesef kadınlar hala çoğu alanda geri planda kalmaktadır. Özellikle bu sorunları genç üreme çağındaki kadınlar daha fazla yaşamaktadır. Bu nedenle yaptığımız bu çalışma; toplumsal cinsiyet rolleri adına kadınların farkındalık düzeylerini belirlemek, toplumsal cinsiyet tutumlarını ve bu tutumları etkileyen faktörleri ortaya koymak adına önem arz etmektedir.

Türkiye’ de toplumsal cinsiyet rollerine yönelik yapılan çalışmalara baktığımız zaman; Seyitoğlu ve ark. (2016)’ nin Malatya ilinde okuyan tıp fakültesi öğrencilerinin, Kurşun (2016)’ un Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü’ nde çalışan personelin, Kömürcü ve ark. (2016)’ nin İstanbul’ daki ebelik ve hemşirelik öğrencilerinin, Aydın ve ark. (2016)’ nin Düzce ilinde hemşirelik öğrencilerinin, Bekleviç (2013)’ in Zonguldak ilinde bir üniversite hastanesinde çalışan araştırma görevlisi doktorların, Önder ve ark. (2013)’ nin sağlık kurumları yöneticiliği bölümü öğrencilerinin, Atış (2010)’ in Adana ilindeki ebelik ve hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin, Zeyneloğlu (2008)’ nin Ankara’ da hemşirelik öğrencilerinin eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip olduklarını belirlemişlerdir. Eken’ in (2005)

Konya’ da kadın subayların mesleklerini ve ailedeki rollerini etkileyen toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerini belirlediği çalışmada, kadın subayların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel rolleri benimsedikleri belirlenmiştir. Vefikiuluçay ve ark. (2007)’ nın Kars’ da son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açılarının değerlendirildiği çalışmada öğrencilerin geleneksel görüşlere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Yaptığımız çalışmada ise Türkiye’ deki il bazında toplumsal cinsiyet tutumlarındaki farklı sonuçları ortaya koyabilmek adına; Kars ilinde 15-49 yaş aralığında olan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden kadınların toplumsal cinsiyet rol tutumlarını ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır.

2.GENEL BİLGİLER

2.1. TOPLUMSAL CİNSİYET TEMEL KAVRAMLAR

2.1.1. Cinsiyet (Sex)

Cinsiyet, bireyleri kadın ve erkek olarak ayırmak için kullanılan bir terimdir. Tanım olarak ise cinsiyet; kişinin kadın ya da erkek olarak gösterdiği genetik, fizyolojik ve biyolojik özelliklerini ifade eder (Akın ve Demirel 2003, Bhasin 2003, Özvarış 2007, Vefikiuluçay ve ark 2007, Pınar ve ark 2008, Taşkın 2016). Doğuştan gelen bu iki cinsi birbirinden ayıran özellikler ise, üreme sistemleri, anatomik farklılıklar ve hormonal değişikliklerdir (Akın ve Demirel 2003).

2.1.2. Toplumsal Cinsiyet (Gender)

İngilizce’ de cinsiyet için “sex”, toplumsal cinsiyet için “gender” kelimeleri kullanılmaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı, 1970’lerin başından itibaren kullanılmaya başlanmıştır (Pilcher ve Whelehan 2004). Toplumsal cinsiyet kavramını ilk kullanan akademisyenler arasında yer alan Anna Oakley’e göre “Toplumsal cinsiyet bir kültür meselesidir, erkek ve kadınların ‘eril’ ve ‘dişil’ olarak sosyal sınıflandırılmasına işaret eder. Toplumsal cinsiyet rolünün biyolojik kökeni yoktur, cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki bağlantılar gerçekte hiç de ‘doğal’ değildir” (Bhasin 2003, Erdoğan 2010). Toplumsal cinsiyet, biyolojik cinsiyetten farklı olarak, kadınla erkeğin sosyal ve kültürel açıdan tanımlanmasını, toplumların bu iki cinsi birbirinden ayırt etme biçimini, onlara verdiği toplumsal rolleri anlatan bir tanımdır (Akın ve Demirel 2003, Bhasin 2003, Yılmaz ve ark 2009, Ecevit 2011).Başka bir ifade ile toplumsal cinsiyet biyolojik farklılıklardan dolayı değil, kadın ve erkek olarak toplumun bizi nasıl gördüğü, nasıl algıladığı, nasıl düşündüğü ve nasıl davranmamızı beklediği ile ilgili bir kavramdır (Acker 1992, Akın ve Demirel 2003, KSGM 2008, Özvarış 2007, 2008).

Toplumlar kadınlara ve erkeklere farklı özellikler, davranışlar, görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Toplum, kadın ve erkekten yalnızca beklenti ve öneride bulunmayıp aynı zamanda birçok şeyi onlara dikte eder (Tire 2017). Toplumsal cinsiyet ve biyolojik cinsiyet birbiriyle bağımlı, fakat birbirinden farklı kavramlardır. İki kavram arasındaki farklılıklar Tablo 2.1’de belirtilmiştir (Bhasin 2003, Aksu 2008, Demren 2008).

Tablo 2.1: Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Arasındaki Farklar (Bhasin 2003, Kaypak 2014, Taşkın 2016)

Biyolojik Cinsiyet	Toplumsal Cinsiyet
Doğaldır	Sosyo-kültürelidir
Biyolojiktir. Cinsel organlardaki görünür farklılıklara ve buna bağlı olarak üreme işlevindeki farklılıklara işaret eder.	Eril ve dişil niteliklere, davranış modellerine, rollere, sorumluluklara vb. işaret eder.
Değişmez. Her yerde aynıdır.	Değişkendir. Zamana, kültüre, hatta aileye göre değişir.

Toplum tarafından erkek ve kadınlara atfedilen çeşitli özellik ve roller, çocuk doğduğu anda başlamaktadır. Kız çocuklarına pembe, erkek çocuklarına mavi olmak üzere birbirinden farklı giydirilerek farklı nitelik ve roller atfedilmektedir. Pek çok toplumda kadınlardan yumuşaklık, uysallık, nezaket, ilgi gösterme, besleyip yetiştirme ve itaat gibi niteliklere sahip olmaları ve bunları mükemmelleştirmeleri; erkeklerden ise güçlü, girişken, lider, özgüvenli, rasyonel, bağımsız ve rekabetçi olmaları beklenir. Kadınların isimleri bile bağımlı, şefkatli, duygusal anlamları çağrıştırırken (Ceylan, Duygu, Gül, Narin, Lale vb. gibi), erkek isimleri güçlü, rekabetçi, bireyci anlamları çağrıştırır (Aslan, Yiğit, Kudret, Kuvvet, Çınar, Doğan, Şahin vb. gibi). Hatta bu isimlerin, daha sonraki hayatlarında erkek ve kadınları özel rollere yatkınlaştıracakları öngörülmektedir (Tire 2017).

2.1.3. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Ayrımcılığı

Eşitlik bireyin bütün yeteneklerini tam ve özgürce geliştirebileceği toplumsal ortamın yaratılması, bu ortamın önündeki bütün toplumsal ve siyasal engellerin ortadan kaldırılması olarak tanımlanmaktadır (Bal 2014). Fırsatları kullanma, kaynakların ayrılması ve kullanımında, hizmetlere ulaşmada bireyin cinsiyeti nedeni ile ayrımcılığa maruz kalmaması/ayrımcılık yapılmamasıdır (Akın 2007, Üner 2008).

İlkçağda kadın ve erkek arasında cinsiyet ayrımı olmamıştır. Her iki cins birlikte savaşa katılmış, ata binmiş, silah kullanmış ve avlanmıştır. İnsanoğlunun yerleşik düzene geçmesi ve özel mülkiyet kavramının ortaya çıkması ile kadın ve erkek arasında rol ayrımı başlamıştır. Kadın, “annelik rolü” ile giderek ev içi rollere çekilmiş, çocuk doğurup büyütüştür. Bu arada erkek, doğa ile savaşımaya devam etmiştir. Bunun doğal bir sonucu olarak erkekte fiziksel üstünlük gelişmiştir (Turan ve ark. 2011).

Yıllarca toplumda kadınlar ve erkeklere atfedilen farklı özellikler, roller ve statülerin biyolojik olarak yani cinsiyet ile belirlendiğine, bunların doğal ve değiştirilemez olduğuna dair inanç hüküm sürmüştür. Cinsiyet ile toplumsal cinsiyet arasındaki ayırım ise kadınların, erkeklerin egemenliği altındaki ikincil konumunu kadınların anatomilerine dayandırarak açıklamıştır (Bhasin 2003, Erdoğan 2011).

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Oluşturmada:

1. Bireylere eşit muamelede bulunulması,

2. Kadınlara pozitif ayrımcılık,

3. Toplumsal cinsiyet eşitliğini ana plan ve politikalara yerleştirmek olmak üzere 3 temel yaklaşım bulunmaktadır (Taşkın 2016).

Toplumlarda kadının statüsünün değerlendirmesinin yapılabilmesi için incelenecek bazı hususlar vardır. Örneğin kadınların erkeklerle aynı haklara sahip olup olmadığı, kadınların çalışma olanakları, iş gücüne katılım oranları, gelir dengesi, boş zaman dağılımının cinsiyete göre farklılığı, eş seçiminde kadın kontrolü, ilk evlenme yaşı, eşler arasındaki yaş farkı, çok eşlilik olup olmadığı, miras hakkı, bekaretin önemi, görücü usulü evlilik, başlık parasının ailede karar vermeye katılım, eğitim olanakları, ortalama yaşam süresi, kadınlarda mortalite oranı, üreme sağlığı istatistikleri, mental hastalıkların kadınlarda görülme oranı toplumda kadının statüsünü yansıtmaktadır (Bekar 2010).

Toplumsal cinsiyet eşitliği; aile ve çalışma hayatı, hukuk düzenlemeleri, eğitim, siyaset, din ve sağlık gibi toplumsal kurumlar içinde mevcut kaynakları, fırsatları ve gücü, kadın ve erkeğin kullanımındaki eşitliği ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ise bu toplumsal kurumlar içinde bir cinsiyetin diğerine göre daha güçlü olmasını, diğerinin daha güçsüz olmasını yani cinsiyetler arası eşitsizliği ifade etmektedir (Coşkun ve Özdilek 2012).

Toplumsal cinsiyet temelli eşitsizlikler şu şekilde gruplandırılmıştır (Coşkun ve Özdilek 2012).

Haklarda eşitsizlik: Hak temelli cinsiyet eşitsizliği tüm toplumlarda sosyal, ekonomik, yasal ve siyasal haklar açısından görülmektedir. Toplumsal cinsiyet indeksleri geliştirilerek ispatlanmış olan eşitsizliğin varlığı; kadınların aile reisliği, toprak sahipliği, mülkleri yönetme, iş kurma ve yürütme gibi konularda erkeklerle

eşit olmayışı şeklinde tüm toplumlarda yer almaktadır (Akt. Coşkun ve Özdilek 2012).

Kaynaklarda eşitsizlik: Kadınlar eğitim, iş, toprak ve sermaye gibi kaynaklara sahip olmada erkeklerden sonra gelmektedir ve ayrımcılığa yol açan geleneksel yaklaşımlar nedeniyle kız çocukları eğitim olanaklarından yararlanmada ikincil konumda yer almaktadır. Eğitimde cinsiyet eşitliğinin sağlanması sağlık göstergelerini iyileştirebilecek bir husustur (Coşkun ve Özdilek 2012, Erdoğan ve ark. 2012).

Dünya genelinde eğitime katılım oranlarına baktığımızda ilk sırayı Avustralya, Bahamalar, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkeler alırken, Çad (144), Pakistan (141), Yemen (136) ve Türkiye 101. sırada yer almaktadır (WEF 2017). Ülkemizde 6 yaş ve üzeri bireylerde okuryazar olmayan nüfus oranı her yıl azalma gösterse de, bu alanda da cinsiyetler arası büyük bir eşitsizlik hala devam etmektedir. Ülkemizde, TÜİK 2016 yılı verilerine göre 6 yaş ve üzeri nüfusun yaklaşık 2.5 milyonu (%3.5) okuma yazma bilmemektedir. Bu nüfusun içerisinde ise kadınların oranı %84' dür. Okuma yazma bilmeyen 6 yaş üstü kadın nüfusu %5.9 iken, erkeklerde bu oran %1.1' dir. Okuma yazma bilmeyen kadın nüfusu, okuma yazma bilmeyen erkek nüfusunun beş katından fazladır (TÜİK 2017).

Ekonomik faaliyet alanında eşitsizlik: Kadının emeği değersiz görülmekte, ev içinde kadının emeğinin kullanımında kadın mağdur olmakta, ücretsiz aile işçisi olarak çalışmaktadır. Kadınlar iş alımlarında, ücretlerin belirlenmesinde ayrımcılığa uğramakta, iş yerinde cinsel tacize uğramakta, kayıt dışı sektörde, geçici, gündelik, yarı zamanlı işlerde çalışmak zorunda bırakılmaktadır (Şimşek 2011, Coşkun ve Özdilek 2012).

Dünya genelinde ekonomiye katılım ve fırsat eşitliğinde ilk sırada Burundi bulunmakta olup, İran (140), Yemen (141), Suudi Arabistan (142), Pakistan (143), Suriye (144) gibi ülkeler listenin sonunda yer almaktadır. Türkiye de 128. Sıradadır (WEF 2017). TÜİK (2017) Temel İşgücü Göstergeleri verilerine göre, ülkemizde 15 yaş ve üzeri toplam nüfus 60 milyon 223 bindir. Bu nüfusun 30 milyon 399 bini kadınlardan oluşmaktadır. İşgücü olarak nitelendirilen nüfus ise 31 milyon 790 bin olup, sadece 10 milyon 287 bini kadındır. İstihdam edilen kadın sayısı 8 milyon 904 bin (%29.3) iken, erkek nüfus 19 milyon 612 bin (%65.8)' dir (TÜİK 2017). Bu

oranlar da kadın istihdamının erkek istihdamının yarısı kadar bile olmadığını göstermektedir.

Öğrenim ve çalışma yaşamından dışlanan kadınlar, gelir dağılımı açısından dezavantajlı grupta yer almaktadırlar (Şimşek 2011, Coşkun ve Özdilek 2012). Kadınların işsizlik oranı da erkeklerinkinden daha fazladır. Erkeklerde işsizlik oranı %8.8 iken, kadınlarda bu oran %12.6' dır (TÜİK 2017 Temel İşgücü Göstergeleri). Kadınlar erkeklere göre yoksullaşmakta, erkeklerle aynı sektörde çalıştıkları alanlarda bile daha az gelir elde etmekte, elde ettikleri geliri de harcama noktasında karar verme gücüne sahip değildirler (Şimşek 2011, Coşkun ve Özdilek 2012).

Sağlık ve bağlantılı hizmetlere erişebilmede eşitsizlik: Kadınlar kendi üreme ve cinsel sağlıklarıyla ilgili karar alamamaktadır. Bazı toplumlarda kadın sünneti ve üreme organlarına yönelik diğer müdahalelerin mağduru olmakta, çocukluk dönemi hastalıkları, kötü beslenme ve birçok hastalığın önlenmesi ve tedavisi için sunulan sağlık hizmetlerine ve temel sağlık kaynaklarına ulaşmada eşitsizliklerle karşılaşmaktadır (Coşkun ve Özdilek 2012).

Şiddet, taciz ve istismar: Kadınlar aile içinde fiziksel, duygusal, ekonomik, cinsel şiddet mağduru olmakta, kadın ve kız çocukları alınıp satılmaya zorlanmakta, cinsel istismar mağduru olmakta, savaş durumlarında cinayet, sistematik tecavüz, cinsel kölelik ve gebeliğe zorlanmakta, uluslararası seks ticaretinin objeleri olarak kullanılmaktadırlar (Coşkun ve Özdilek 2012).

Bianet 2018 verilerine göre, Türkiye' de 2017 yılında erkekler tarafından en az 290 kadın öldürülmüştür. Aynı yıl 101 kadın tecavüze uğramış, 247 kadın taciz edilmiş, 376 kız çocuğuna cinsel istismarda bulunulmuştur (Bianet 2018). Şiddetin en çok aile içinde ve kadına yönelik olduğu Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tarafından da bildirilmiştir (DSÖ 2002).

Kamusal yaşam ve siyasal alanda eşitsizlik: Seçme ve seçilme hakkına uzun süre sahip olamayan ve bu kazanımlara sahip olabilmek için uzun süren mücadeleler gerçekleştirmiş olması gereken kadınlar nadir olarak siyasi partilerin yönetim organlarında görev almaktadır (Coşkun ve Özdilek 2012). YÖK İstatistiklerine göre, 2017 yılında akademik üyelerin yaklaşık %44.1' ini kadınlardan oluşmaktadır. Profesörlerin cinsiyet dağılımına baktığımızda, kadın profesörlerin sayısı %30.7' lik orana sahiptir. Diğer tüm akademik ünvanlar da da benzer bir durum söz konusudur.

Doçentlerin %37.1' i, doktor öğretim üyelerinin %41.7' si, öğretim görevlilerinin ise %43.7' i kadın akademisyenlerden oluşmaktadır. Kadınların oranının daha fazla olduğu tek unvan ise okutmanlık (%62.7)' tır (YÖK 2017).

Siyasi güçlenmede dünya genelinde ise İzlanda ilk sırada yer almakta Lübnan (142), Katar (143), Yemen (144) sıralarda yer alırken Türkiye 118. sırada yer almaktadır (WEF 2017). Türkiye Büyük Millet Meclisindeki kadın milletvekili oranı siyasi hayata ilk katılım gösterdikleri 1935 yılında %4.6 idi. 2015 yılı Haziran seçiminde 98 kadın TBMM' ye girebilmişken (%17.6), 2015 Kasım ayında yapılan son genel seçimle bu sayı 81'e (%14.7) inmiştir (TBMM 2015). Şu an ise toplam 539 milletvekili içerisinde sadece 75 (%13.91) kadın bulunuyor (TBMM 2018).

WEF 2017 Son Cinsiyet Eşitliği Uçurumu Raporu' na göre; Türkiye 144 ülke arasında (0.625 puanla) 131. sıradadır. Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde İsrail (44), Tunus (117), Birleşik Arap Emirlikleri (120), Bahreyn (126), Cezayir (127), Kuveyt (129) ve Katar (130) Türkiye'den daha üst sıralardadır. Ekonomiye atılım ve fırsat eşitliğinde 128, eğitime katılımında 101, sağlık ve sağ kalımda 59 ve siyasi güçlenmede 118. sıradadır. Türkiye' nin 2006 ve 2017 raporlarındaki puanları aşağıdaki tablo 2.2' de gösterilmiştir (Küresel Cinsiyet Raporu 2017).

Tablo 2.2: Küresel Cinsiyet Raporu

TÜRKİYE	2006		2017	
	Sıralama	Puan	Sıralama	Puan
Küresel Cinsiyet Eşitliği puanı	105	0,585	131	0,625
Ekonomiye katılım ve fırsat	106	0,434	128	0,471
Eğitime katılım	92	0,885	101	0,965
Sağlık ve sağ kalım	85	0,969	59	0,977
Siyasi güçlenme	96	0,052	118	0,088
Değerlendirmeye alınan toplam ülke sayısı	115		144	

Bu verilere göre Türkiye'deki şu anki bu eşitsizliğin giderilmesi için yaklaşık 220 yıla ihtiyaç vardır (Küresel Cinsiyet Raporu 2017).

Tüm bu alanlardaki eşitsizlik kadının en çok üreme sağlığını etkilemektedir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sonucu olarak, eğitimsiz, yoksul, iş yaşamına katılamayan, kötü koşullarda çalışan kadın, toplumsal baskı, kadına yönelik şiddet (fiziksel, psikolojik, cinsel, ekonomik şiddet, namus cinayetleri, kızlık zarı kontrolü, cinsiyet seçimi, ihmal) ile karşılaşmaktadır. Bu durum da, üreme sağlığı hizmetlerine

ulaşamama, istenmeyen ve ergen gebelikler, sağlıksız koşullarda düşükler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, hastalık tanısında gecikmelere neden olmaktadır(şimşek 2011).

Türkiye, anayasa ve yasalarıyla kadın-erkek eşitliğini güvence altına almış, ayrıca Birleşmiş Milletler CEDAW öncelikli olmak üzere, Çocuk Hakları Sözleşmesi, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı (AGİK) gibi kuruluşların sözleşme ve yasaları uygulamaya geçirmeyi taahhüt etmiştir (KSGM 2008-2012). Ancak kadınlar, bu kadar eşitlikçi ulusal ve uluslar arası mevzuatın varlığına rağmen, ülkelerin gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun hala hayatın temel alanlarında ayrımcılığa maruz kalmaktadırlar (KSGM 2008).

2.1.4. Toplumsal Cinsiyette Hakkaniyet (Gender Equity)

Toplumsal cinsiyette hakkaniyet (gender equity), kadın ve erkek arasında sorumlulukların ve gelirin dağılımında adaletli olunmasıdır. Bu kavramda kadın ve erkeğin farklı gereksinimlerinin ve gücünün olduğu kabul edilmektedir. Bu farklılığın belirlenerek, iki cinsiyet arasındaki dengeyi düzeltecek şekilde, gerekenlerin yapılması benimsenmektedir (Akın ve Demirel 2003, Akın 2007, Zeyneloğlu 2008).

CEDAW' ın birinci maddesi, siyasal, ekonomik, sosyal, kültürel ve kişisel diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerinin, medeni durumu ne olursa olsun kadınlara tanınmasını içermektedir. (Akın ve Demirel 2003, Özvarış 2007).

2.2. TOPLUMSAL CİNSİYET KURAMLARI

Toplumsal cinsiyetin kazanılmasında ve cinsiyetler arasındaki farklılıkların açıklanmasında pek çok kuram karşımıza çıkmaktadır. Burada en yaygın olan psikoanalitik, biyolojik, sosyobiyolojik, sosyal öğrenme, bilişsel gelişim, toplumsal cinsiyet şeması, toplumsal cinsiyet şemasıyla bilgi işleme, sosyal rol ve benlik sunumu kuramlarıdır. Bu kuramlar aynı davranışın farklı yanlarına odaklanırlar ve bazı yönlerden çelişiyor gibi gözükseler de, çoğu zaman birbirlerini tamamlarlar (Dökmen 2016).

2.2.1. Psikanalitik (Psikoseksüel) Kuram

Toplumsal cinsiyetin gelişimine ilişkin ilk kuramsal açıklamalar Freud tarafından yapılmıştır (Dökmen 2016). Freud cinsiyetin kazanımına ilişkin üç dönem olduğunu belirtmiştir. Bu dönemler; çocukların cinsiyetler arasındaki farklılıkların farkında olmadıkları dönem, farklılıkları anlamaya başladıkları dönem ve ödipal dönemdir (Burt ve Scoot 2002, Dökmen 2016).

İlk dönemde (oral ve anal dönem): Bu dönemin başlarında çocukların cinsiyetleri erkektir. Toplumsal cinsiyetleri de erkeksidir. (Burt ve Scoot 2002, Dökmen 2016).

İkinci dönemde (fallik döneminin ilk bölümü): Çocuklar, kadın ve erkek arasındaki farklılıkları anlamaya başlamakta ve beş yaş civarında da cinsel kimlikleri oluşmaktadır. Bu dönemdeki cinsiyet ayrımı penisin varlığına göre yapılmaktadır. Erkek çocuklarında kastrasyon fobisi, kız çocuklarında ise elektra karmaşası yaşanmaktadır. (Burt ve Scoot 2002, Dökmen 2016).

Üçüncü dönemde (ödipal dönemde), toplumsal cinsiyet rolünün kazanıldığı dönemdir. Erkek çocuklar babalarıyla özdeşleşir. Kız çocuklarda babaya sahip olmak için anneleriyle yarışır. (Burt ve Scoot 2002, Dökmen 2016).

2.2.2. Biyolojik Açıklamalar

Bu kuramı destekleyen bilim insanları, cinsiyet farklılıklarını biyolojik faktörlere (üreme organlarına, hormonlara ve beyin yapısına vb.) dayanarak açıklamışlardır. Aristoteles, kadını daha sevecen, kıskanç, sinirli, utanması ve kendine saygısı olmayan birey olarak tanımlamıştır. Bu özelliklerin çeşitli salgılar (safra, kan, balgam, sevda salgısı) nedeniyle oluştuğunu savunmuştur. Beynin yapısına bakıldığında ise, kadın ve erkeğin beyin yapılarının farklılığı bilişsel işlevlerde farklılaşmalara neden olduğunu savunan bilim adamları mevcuttur (Dökmen 2016).

Cinsiyet farklılıklarının biyolojik faktörlere bağlanması, çoğu zaman erkek üstünlüğünün kabulü anlamına gelmiştir. Freud'un "anatomi kaderdir" yaklaşımı "biyoloji kaderdir" ilkesine dönüşmüştür. Bu görüş kadın haklarının ve etkinliklerinin kısıtlanması riskini taşır. Çünkü biyolojik zorluklar nedeniyle iki cinsiyet arasında sosyal eşitliğin imkansızlığını savunur (Dökmen 2016).

2.2.3. Sosyobiyojik Kuram (Evrin Psikolojisi)

Bu kuram, organizmaların hayatta kalma, üreme ve üreyecek bir soy bırakma potansiyellerini en yükseğe çıkarma çabasında olduklarını iddia eder. Biyolojik yaklaşım, daha çok hormonları, beyin yapısı ve işleyişini cinsiyet farklılıklarının nedeni olarak görürken, sosyobiyojik yaklaşım milyonlarca yıllık evrimsel süreci ve genetik değişimin cinsiyet farklılıklar üzerine etkisine dikkat çeker (Dökmen 2016).

2.2.4. Sosyal Öğrenme Teorisi

Bandura (1977) tarafından ortaya konulan sosyal öğrenme kuramında iki öğrenme sürecinden bahsedilmektedir. Edimsel koşullama da; ödüllendirilen ya da olumlu sonuçları olan (pekiştirilen) davranışın gelecekte tekrarlanma olasılığı artar. Cinsiyetine uygun davranışlarda bulunan çocuk ödüllendirilir, cinsiyetine uygun davranmazsa cezalandırılır (Dökmen 2016).

Model alma ve taklit; anne, baba, öğretmen, arkadaş, beğenilen herhangi bir kişi ya da televizyondaki kahramanlar model alınır ve figürlerin davranışları uygun bir zamanda taklit edilir. Cinsiyet rollerinin kazanımında genellikle kız çocukları annelerini ve kadın figürlerini, erkek çocuklar da babalarını ve erkek figürlerini model alırlar ve taklit ederler (Zeyneloğlu 2008, Atış 2010, Yaşar 2011, Dökmen 2016, Türkmenoğlu 2016). Ayrıca sosyal kuramcılar, çocukların uygun cinsiyet rolü davranışlarını dolaylı olarak da öğrenebildiklerini söylemişlerdir, yani başkalarının davranışlarını gözleyerek ve onların hangi davranışlarının ödül ve ceza aldığını izleyerek de öğrenebildiklerini ileri sürmektedirler (Burt ve Scoot 2002, MEB 2007, Dökmen 2016).

2.2.5. Sosyal Bilişsel Kuram

Bandura tarafından geliştirilen, Bussey ve Bandura tarafından cinsiyet gelişimi ve farklılaşmasını açıklamak üzere uyarlanan sosyal bilişsel kuram, evrimsel faktörlerin etkisini yadsımaz, ancak sosyal davranışın biyolojinin evrimleşmesinin bir ürünü olması gibi tek yönlü bir evrimi kabul etmez. İnsan evrimi, vücut yapısını ve biyolojik kapasiteyi belirlemiştir, ancak davranışları dikte etmemiştir (Dökmen 2016).

Sosyal bilişsel kuramda toplumsal cinsiyetin gelişimi üçlü karşılıklı nedensellikte açıklanır. Üçlü karşılıklı nedensellik modelinde, kişisel faktörler (bilişsel, duygusal ve biyolojik olayları, cinsiyet bağlantılı kavramlaştırmaları, davranışsal ve yargısal standartları ve benlik düzenleyiciler), davranış örüntüleri (davranışla bağlantılı etkinlik örüntülerini) ve çevresel olaylar (günlük yaşamda karşılaşılan geniş bir sosyal etkiler ağını) birlikte ele alınır. Toplumsal cinsiyetin gelişiminde üç tür sosyobilişsel etkiden söz edilir: Model alma, doğrudan yaşantı ve öğretim (Dökmen 2016).

2.2.6. Bilişsel Gelişim Teorisi

Toplumsal cinsiyetin gelişimini bilişsel bir yaklaşımla açıklayan Kohlberg' e göre, çocukların cinsiyet rol gelişimleri üç dönemde gerçekleşir. Bu dönemler, yaklaşık 2- 3,5 yaş arasında gözlenen cinsiyeti etiketleme dönemi, yaklaşık 3,5- 4,5 yaşları arasındaki cinsiyetin kararlılığı dönemi ve yaklaşık 4,5- 7 yaşları arasındaki cinsiyetin değişmezliği dönemidir (Burt ve Scoot 2002, Dökmen 2016).

Cinsiyeti Etiketleme Döneminde, çocuklar insanların iki cinsiyetten birine ait olduklarının yavaş yavaş farkına varmaya başlar ama önceleri kız ya da erkek olmak bir adı olmaktan farklı değildir ve başkalarının cinsiyetini her zaman doğru olarak bilemeyebilirler. Ancak kendilerinin kız ya da erkek olduklarını bilirler ve cinsiyetlerini doğru olarak etiketleyebilirler. Bu dönemde çocuklar, cinsiyetin kalıcılığını ve değişmezliğini henüz kavramamışlardır. Örneğin; bir kız çocuğu büyüyünce baba olacağını söyleyebilir (Burt ve Scoot 2002, Dökmen 2016).

Cinsiyetin Kararlılığı Döneminde, çocuklar bir kişinin cinsiyetinin sürekliliğini anlamaya başlamışlardır. Ancak yine de fiziksel özelliklerden etkilenmektedirler. Objelerin fiziksel görünümleri farklılaşınca farklı olduklarını düşünürler. Örneğin; bir kız çocuğu saçını kesince erkek çocuğu olacağını düşünebilir (Burt ve Scoot 2002, Dökmen 2016).

Cinsiyetin Değişmezliği Döneminde ise; çocuklar cinsiyetin değişmezliğini ve cinsiyetin fiziksel görünüm ne olursa olsun değişmeyeceğini kavramışlardır. Bu dönemde çocuklar cinsiyetlerine uygun tercihler, beğeniler geliştirip etkinliklerde bulunurlar ve bunu bu yönde ödüllendirildikleri için değil de cinsiyetleriyle tutarlı olduğu için yaparlar (Burt ve Scoot 2002, Dökmen 2016).

2.2.7. Toplumsal Cinsiyet Şeması Teorisi

Sandra Lipitz Bem' in (1981) ileri sürdüğü ve çocukların cinsiyetle ilişkili düşünce ve davranışları nasıl kazandıklarına yönelik önemli açıklamalardan biri olarak ele alınan bu yaklaşım, sosyal öğrenme ve bilişsel gelişim kuramını birleştirmektedir (Dökmen 2016). Bem, toplumsal cinsiyeti kişilerin dünyayı izlediği bir mercekle tanımlamaktadır. Şemalar kişinin, insanlar, olaylar ve nesnelere ilgili bilgilerini yönlendiren, örgütleyen bilişsel yapılardır. Bu kurama göre, çocuk toplumsal cinsiyet şemalarını öğrenme sürecinde iki cinsiyet arasındaki gözlenebilir farkları görür, kendi cinsiyetiyle ilgili bilgiler edinir ve bunlar doğrultusunda kendi cinsiyetini tanımlar. Cinsiyet tipleştirme/ayırıştırma olarak tanımlanan bu süreçte çocuğun benlik kavramı oluşur ve çocuk dünyayı algılayışında içselleştirmiş olduğu cinsiyet şemasını kullanır (Bem 1981, Burt ve Scoot 2002, Dökmen 2016).

2.2.8. Toplumsal Cinsiyet Şemasıyla Bilgi İşleme Kuramı

Toplumsal cinsiyet şemasıyla bilgi işleme kuramı, çocuğun cinsiyetle ilgili bilgilerin işlenmesine aktif olarak katıldığını ileri sürer. Kolberg' in kuramındaki (bilişsel gelişim kuramı) gibi, çocuğun kendi cinsiyet grubuyla ilgili bilgileri, değerleri ve davranışları kendisinin keşfettiğini, ama bu keşfetmenin cinsiyet değişmezliğine ulaşınca değil, kendi cinsiyetini keşfedince başladığını söyler (Dökmen 2016).

Martin ve Halverson (1981) ve Martin (1991, 1993) tarafından önerilen ve geliştirilen toplumsal cinsiyet şemasıyla bilgi işleme kuramı, diğer bilişsel gelişim kuramları gibi cinsiyet şemasına odaklanmıştır. Birinci tip ve ikinci tip genel cinsiyet şeması olarak iki tip cinsiyet şeması vardır. Birinci tip şemada, çocuğun nesnelere, davranışları ve rolleri gruplaması için gereken genel bilgileri içerir. İkinci tip şemada ise, kişinin kendi cinsiyetine ilişkin geleneksel olarak uygun bulunan davranışları ve bunlarla ilgili ayrıntılı eylem planlarını içerir (Akt. Dökmen 2016).

2.2.9. Sosyal Rol Kuramı

Sosyal rol kuramı, kadınlar ile erkekler arasındaki bütün davranışsal farklılıkların cinsiyet kalıp yargıları ve sosyal rollerle açıklanabileceğini ileri sürer. Sosyal rol, toplum tarafından tanımlanan, bir sosyal kategorideki bireylerin hepsinden beklenen, öğrenilmiş tepkilerdir. Çoğu kültürler de çocukların

sorumluluğunun kadınlara verilmesi gibi. Cinsiyet kalıp yargıları ise, insanların günlük yaşamda neler yaptıklarına ilişkin gözlemleri yansıtır. Eğer bir grup insan sürekli aynı etkinliği yapıyorsa, o insanların bu etkinliği yapmaya yetenekleri ve kişilik özelliklerinin olduğuna inanılır (Dökmen 2016).

2.2.10. Benlik Sunuşu Kuramı (Toplumsal Cinsiyetle Bağlantılı Davranışın İnteraktif Modeli)

Deaux ve Major (1987), benlik sunuşu kuramının toplumsal cinsiyetle ilgili davranışların kazanılışıyla ilgili değil, gösterilişiyle ilgili olduğunu savunmuştur. Model, cinsiyetle bağlantılı sosyal davranışların pek çok faktörden etkilendiğini, çok esnek olduğunu ve ortama bağımlı olduğunu vurgular. Davranışlar, büyük ölçüde kişisel tercihlerin, başkalarının davranışlarının ve bağlamın (ortamın koşullarının) bir işlevi olarak değişebilir (Dökmen 2016).

Deaux ve Major, toplumsal cinsiyeti, güçlü ve çarpıcı bir sosyal kategori olarak ele almış ve toplumsal cinsiyetle ilişkili davranışların görüleceği sosyal etkileşimlerdeki üç önemli duruma dikkati çekmiştir: Algılayan, aktör ve ortam. Bu üç durum birbiriyle karşılıklı etkileşim içindedirler (Dökmen 2016).

1.Algılayan: Toplumsal cinsiyetle ilgili inançları ve kişisel amaçları onu yönlendirir. Algılayan, aktörün davranışını biçimlendirir. Algılayanın kafasında aktör hakkında bazı kalıp yargılar vardır ve aktörü olduğu gibi değil, bu kalıplara göre algılar; böylece bilişsel olarak beklentilerini doğrular, bilişsel yanlılıklar ve başlangıçtaki beklentileri sürdürecektir şekilde işlemiş olur; bu bilişsel doğrulamadır (Dökmen 2016).

2.Davranışta bulunan (aktör): Cinsiyetle ilgili davranışta bulunacak kişi (aktör), o anki davranışını ortamın gereklerine göre yapılandırır. Bu nedenle de farklı zamanlarda ve mekanlar da farklı mimikler gösterebilir. Aktör, kendi benlik kavramını doğrulayacak şekilde gelen bilgiyi işler ve çevresini ve davranışlarını yapılandırır (Dökmen 2016).

3.Durumsal ipuçları (ortam): Toplumsal cinsiyetle ilgili, farklı çarpıcılığı olan konuları içerir. Söz konusu davranışın sosyal olarak beğenilirliği, algılayan yada aktörün beklentilerinin güçlü ya da kesin olması, ortamın davranışın ne olacağını

belirlemiş ya da sınırlamış olması bireylerin gelecekte etkileşimde bulunma ihtimali vb. cinsiyetle ilgili davranışı biçimlendirir (Dökmen 2016).

2.3.TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE İLİŞKİN TUTUMLARI ETKİLEYEN ETMENLER

Kadınların toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarının gelişiminde etkili olan faktörler, aile ortamı, ebeveynlerin öğrenim düzeyi ve anne çalışma durumu, arkadaşlar, okul ve kitle iletişim araçlarıdır (Basow 1992, Staggenborg 1998, DSÖ 1998, Zeyneloğlu 2008, Türkmenoğlu 2016)

2. 3. 1. Aile Ortamı

Cinsiyet rollerinin kazanılmasında ailenin etkisi çok önemlidir. Anne ve baba çocuk için, ilk kadınsı ve erkeksi davranış örneklerini oluşturur. İlk kadınsı ve erkeksi davranışın örneği olan anne ve baba çocuğun cinsel rol kimliğini belirler. (Bhasin 2003, Özcan 2012).

Ebeveynler erkek çocuklarını kız çocuklarına göre başarıya, yarışma, duygularını kontrol etme, bağımsız hareket etme ve kişisel sorumluluk alma gibi konularda daha fazla teşvik etmektedirler. Bu nedenle ebeveynler geleneksel tutumları benimser ve bu doğrultuda çocuklarına rol modeli olurlarsa, çocuklarının cinsiyet rolüne ilişkin tutumları da geleneksel olarak şekillenecektir (Zeyneloğlu 2008). Bu nedenle ebeveynler “geleneksel tutumlar” yerine “eşitlikçi tutumları” benimser ve bu doğrultuda çocuklarına rol modeli olurlarsa, çocuklarının cinsiyet rolüne ilişkin tutumlarının eşitlikçi yönde şekillenmesi mümkün olabilmektedir (Brutt ve Scott 2002, Erkal ve ark. 2007).

2.3.2. Ebeveynlerin Öğrenim Düzeyi ve Annenin Çalışma Durumu

Ebeveynlerin öğrenim düzeyi ve annelerinin çalışma durumları çocukların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlerden biridir. Çocukların anne ve babalarının öğrenim düzeyi arttıkça daha eşitlikçi tutumlara sahip olmaktadır. Özellikle eğitilmiş ve bilinçli ebeveynler kız ve erkek çocuklarının karşı cinse özgü davranış ve ilgi alanlarına yönelmelerini daha kolay kabul etmektedir. Lise ve üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalarda, anneleri

çalışan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi rolleri benimsedikleri saptanmıştır (Crouter ve ark. 2001, Zeyneloğlu 2008, Türkmenoğlu 2016).

2.3.3. Arkadaşlar

Ailede kurulan toplumsal cinsiyet merkezli modellerin, dışarıdaki dünyada da mevcut olduğunu çocuklar gözleyerek fark ederler. Çocuklar arasındaki oyunlar ve aktiviteler toplumsal cinsiyet rollerinin yansıması niteliğindedir. Erkek çocukları daha karışık, rekabetçi ve katılım sayısı fazla olan oyunlar oynarken, kız çocukları ise daha düzenli, az kişiden oluşan ve minimum rekabet içeren, oyunlar oynarlar. (Yogev 2006, Özcan 2012, Türkmenoğlu 2016).

2.3.4. Okullar ve Öğretmenler

Okul bireylerin yaşamında ve toplumsal cinsiyet rollerinin kazanılıp sürdürülmesinde oldukça önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin davranışları farkında olmadan cinsiyete göre farklılık göstermektedir (Duffy ve ark. 2000, Türkmenoğlu 2016).

Eğitim öğretim müfredatı, ders kitapları toplumsal cinsiyete dayalı ayrımı destekler şekilde hazırlanmakta, kızlara ve erkeklere eşitliği içermeyen roller benimsetilmeye çalışılmaktadır. Eğitim sürecinden geçen bireyler cinsiyetçi yaklaşımları tümüyle doğru kabul etmekte, böylece egemen sistemin devamını destekleyen eğitim politikaları amacına ulaşmış olmaktadır. Dolayısıyla okul kültürünün eril yapıyı üretmesi kaçınılmaz bir hale gelmektedir. Kendi varlığını ve içinde yaşadığı sosyal yapılanmayı, kültürü yeni yeni kavrayan ilköğretim öğrencilerine verilecek her cinsiyetçi değer daha uzun yıllar o ülkenin kültüründe cinsiyetçiliğin diri ve canlı tutulacağını, cinsiyetler arası eşitsizlik ve dengesizliğin devam edeceğini göstermektedir (Asan 2010, Yaşar 2011).

2.3.5. Kitle İletişim Araçları

Kitle iletişim araçlarından en etkilisi televizyondur. Televizyon çocukların davranışları deneme ve pekiştirme yapmaksızın gözleyerek öğrendikleri bir araçtır. Sosyal öğrenme kuramında belirtildiği gibi gözlenen modeller örnek alınarak davranışlarını taklit etme yoluna gidilir. Televizyon bu şekilde çocukların tutumlarını da şekillendirmektedir. Televizyon programlarında erkek karakterlere daha çok yer verildiği ve televizyonda yer alan kadın ve erkek karakterlerin geleneksel cinsiyet

rollerine uygun davrandıkları dikkati çekmektedir. Televizyon seyreden çocukların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel rollere sahip olmalarında etkilidir (Basow 1992, Burt ve Scott 2002, Coşkun 2002).

2.4. TOPLUMSAL CİNSİYETİN KADIN SAĞLIĞINA ETKİLERİ

Toplumsal yaşamda var olan geleneksel ve eşitlikçi roller her iki cinsiyetinde hayatlarını birçok yönden etkilemektedir. Kadın ve erkeğe yüklenen bu roller, toplumun birçok alanında erkek egemenliğini sağlayan eşitsizliklere yol açmıştır. Bu durum kadının toplumsal statüsü ile doğrudan ilgilidir ve kadınların her alandaki insan haklarından, erkeklerle eşit şekilde faydalanmasını önlemektedir. Eğitim, çalışma yaşamı, siyasete, karar alma mekanizmalarına katılım ve yasal haklar kadının toplumsal statüsünü belirler ve bu alanlardaki yapılan tüm eşitsizlikler kadının sağlığında olumsuzluklar meydana getirir (Akın ve Demirel 2003, Hacettepe Üniv. Kadın Sağlığı Araştırma Merkezi 2003, Hacettepe Üniv. Kadın Sağlığı Araştırma Merkezi 2005).

Yaş Dönemlerine Göre Kadın Sağlığını Etkileyen Olumsuzluklar:

Çocukluk Dönemi: Cinsiyet nedeni kız çocuklarında yaşanan olumsuzluklar; fetüsün cinsiyetinin öğrenilerek erkek cinsiyetin tercih edilmesi, gebeliğin istenmemesi, istemli düşükler, kadın sünneti, beslenme yetersizliği, bulaşıcı hastalıklar, hizmetlere ulaşmada geri planda kalma, hastalık ve ölüm (çoğunlukla 2-5 yaşta) hızlarında artış gözlenmektedir (Özvarış 2014).

Ergenlik (Adolesan) Dönemi (10-19 yaş): Adolesan kızlarda riskler daha fazla olup bunlar: cinsel taciz, istismar, şiddet, menarş, toplumsal etmenler, istenmeyen gebelikler, istemli düşükler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, beslenme yetersizliği, madde bağımlılığı ve seks ticaretine maruz kalmadır (Özvarış 2014).

Erişkinlik Dönemi (15-49 yaş): Kadınlarda üreme fonksiyonlarının en aktif olduğu dönemde yaşadıkları sorunlar: gebelik, doğum, doğum sonu komplikasyonlar, istem dışı gebelikler, istemli düşükler, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, beslenme yetersizlikleri, seks ticaretine zorlanma, cinsel taciz, istismar, şiddet, anne ölümleridir (Özvarış 2014).

Menopoz ve Menopoz Sonrası Dönem (50+ yaş): Kadının sağlık sorunlarının en çok göz ardı edildiği dönemdir. Kadınların bu dönemdeki sorunları: menopoz bulguları, malign ve kardiyovasküler hastalıklar, şiddet ve osteoporozdur (Özvarış 2014).

Cinsiyetçi yaklaşım kadınların en çok üreme rollerinden olumsuz etkilenmektedir (KSGM 2008). Doğumdan ölüme kadar yaşamın her döneminde meydana gelen kadının üreme sağlığı sorunları aynı zamanda kadının genel sağlık düzeyinde de olumsuzluklar meydana getirir. Kadının üreme dönemi olan 15-49 yaş döneminde de hayati tehlikeler oluşturmaktadır (Şimşek 2011). Kadın ve erkeğin üreme sağlığı ile ilgili hastalık yükleri incelendiğinde; kadınlar üreme sağlığı sorunlarını erkeklerden çok daha fazla yaşamaktadır. Cinsiyete göre üreme sağlığı hastalık yükü incelendiğinde; kadının hastalık yükü (% 36.6), erkeğin yükünün (% 12.3) üç katı olduğu görülmektedir (Akin ve Mihciokur 2003, Taşkın 2016).

İnsan hakları ve insan sağlığı açısından bakıldığında kadınların dezavantajlı olduğu kısımların başında anne ölümleri gelmektedir en sağlıklı olması gereken yaş döneminde kadının fiziki bir etmeden dolayı ölmesi toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin yansımalarındandır. Sağlık Arama Davranışı Araştırması verilerine göre, anne ölümleri kadın ölüm nedenleri sıralamasında ilk beşin arasındadır. Tümörler dışındaki tüm kadın ölümlerinden bir çoğu (anne ölümleri de dahil) önlenmektedir. Doğumun sağlık profesyonelleri tarafından yapılmaması nedeniyle oluşan ölümler anne ölümlerinin %16.3' ünü oluşturmaktadır. Ayrıca ölen annelerin %20' sinin doğum öncesi bakım almadıkları tespit edilmiştir (Bal 2014). Ülkemiz 2018 yılı Bütçe Sunum Planına göre, anne ölüm oranı yüz bin canlı doğumda 14.7 olarak saptanmış olup, gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında bu oran oldukça yüksektir. Çünkü gelişmiş ülkelerdeki bu oran yüz bin canlı doğumda 1' lere kadar düşmüştür (Bütçe Sunum Planı 2018).

Türkiye Sağlık Enstitüleri Başkanlığı (TÜSEB) 2017 verilerine göre, anne ölümlerinin %48'i doğrudan sebeplerle gerçekleşmektedir. Doğrudan ölüm sebeplerinde ilk sırayı kanama alırken, dolaylı ölümlerde ilk sırayı kardiyovasküler hastalıklar almaktadır. Anne ölümlerinin önlenabilirlik durumuna baktığımızda 2005 yılında %62 olan bu oran 2017 yılında % 53 civarına düşmüştür. Oranlarda bir düşüş

olmasına rağmen hala %50' nin üstünde önlenabilir olması bizim için önemli bir veridir.

Tüm dünyada her iki cinsiyet için önemli bir hastalık, sakatlık ve ölüm nedeni Cinsel Yolla Bulaşan Hastalıklar (CYBH)' dir. HIV yönünden ise kadınlar 2-4 kat daha fazla korunmasız cinsel ilişkiden etkilenmektedir (KSGM 2008). Kadınların biyolojik duyarlılığının fazla olması ve cinsel birliktelikte HIV oluşumunun iki kat daha fazla olması, kadında HIV prevalansını artırıcı etmenlerdendir. CYBE ve HIV artırıcı diğer etmenler ise, kadının sosyal konumu, düşük statüsünden kaynaklanan duyarlılığı, ekonomik bağımlılığı, karşı gelememesi ve kadın sünnetine maruz kalmasıdır (Akın 2007). DSÖ (Temmuz 2017) verilerine göre, dünyada 36,7 milyon HIV enfekte kişi olduğu ve hastalığın tanımlandığı 1981 yılından beri 35 milyon kişinin bu hastalıktan öldüğü bildirilmektedir. HIV/AIDS ile yaşayanlar, Toplam 36.7 (30.8 – 42,9) milyon kişinin, 34.5 (28.8 - 40.2) milyonu erişkin, 17.8 (15.4 - 20.3) milyonu (%51.5) kadındır (HATAM 2017). Ülkemizde ise T.C. Sağlık Bakanlığı (Aralık 2016) verilerine göre 14695 HIV/AIDS hastası vardır (Sadece 2016 yılında 2573'dür). HIV enfeksiyonuna ülkemizde en sık 25-49 yaş arasında rastlanmakta olup erkeklerde %70, kadınlarda %30 oranında görülmektedir.

Kadının sağlığını olumsuz etkileyen bir diğer önemli faktörde kadına yönelik şiddettir. Şiddet insanlarda sosyal, psikolojik, bedensel ve duygusal birçok etkilere neden olabilmektedir. Şiddet gören bireyde, sakatlıklar, kırıklar, beyin kanamaları, iç organ yaralanmaları, ortopedik problemler, felçler, havale gibi birçok ileri derce de sağlık sorunu oluşabilmektedir. Aile içi şiddet ise, kadının intiharına, öldürülmesine neden olabildiği gibi, anne ölümlerinde artışa, cinsel yolla bulaşan hastalıkların artmasına da sebebiyet vermektedir. Şiddet, kadının mesleki ve kariyer yaşamını olumsuz etkileyerek onu yoksulluğa ve ekonomik bağımsızlığını kaybetmeye itmekte, aile yaşamını olumsuz etkilemekte ve onların aile yaşamına olan güven ve inançlarını kaybetmelerine neden olmaktadır. Aile içi şiddete maruz kalan kadınlarda majör depresyon ve travma sonrası stres bozukluğu sık görülen ruh sağlığı sorunlarındandır (Tathoğlu ve Küçükköse 2015).

Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesinde kabul edilen “2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri” kapsamında ele alınan noktalardan biri de “Toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak ve kadınların ve kız çocuklarının toplumsal

konularını güçlendirmek” tir. Kadına yönelik şiddetle mücadele bağlamında söz konusu hedefler aşağıdaki şekilde belirtilmiştir (UNESCO 2030 Hedefleri).

1. Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik her türlü ayrımcılığın her yerde sona erdirilmesi,
2. Kamu alanları ve özel alanlarda, bütün kadınlara ve kız çocuklarına yönelik, kadın ticareti, cinsel ve her türlü istismarı da kapsayan şiddetin her türünün ortadan kaldırılması,
3. Çocuk evliliği, erken yaşta zorla evlendirilme gibi bütün zararlı uygulamaların ortadan kaldırılması,
4. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin ilerletilmesi ve kadınların ve kız çocuklarının her düzeyde güçlenmeleri için sağlam politikaların ve yasal olarak uygulanabilir mevzuatların kabul edilmesi ve güçlendirilmesi (UNESCO 2030 Hedefleri).

2.5. TOPLUMSAL CİNSİYETTE EBE VE HEMŞİRELERİN ROLÜ

Çağdaş yaklaşıma göre kadın sağlığı, fetal dönemden başlayarak yaşamın tüm evrelerinde hizmete erişimde en üst düzeye ulaşmayı amaçlar. Ekonomik, sosyal ve kültürel nedenler sıklıkla kadınları erkeklerle olan ilişkilerinde daha güçsüz kılmaktadır. Bu güçsüzlük, kadınları istenmeyen cinsel ilişki, istenmeyen gebelik, cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar ve şiddete karşı kendilerini koruyamamalarına neden olabilmektedir (Akın ve Demirel 2003, Coşkun ve Özdilek 2012).

Ebe ve hemşireler, toplumla ve bireylerle sürekli etkileşim halindedir. Yaşam biçimleri ve bireye yaklaşımlarıyla toplumda iyi birer rol modeli olup, iyi örnekler temsil ederler. Cinsiyeti nedeniyle de ebe ve hemşireler kadının yaşadığı sağlık sorunlarının azaltılmasında ve önlenmesinde önemli role sahiptirler. Hemşireler ve ebeler kadınlara yaşamları boyunca farklı şekillerde sağlık hizmeti sunmaktadırlar. Yapılan çalışmalar kadınların ve erkeklerin toplumsal cinsiyet rolü gelişiminde anne babayı rol model aldığını göstermektedir. Bu nedenle anne-babanın bilinçlendirilmesi önem arz etmektedir. Bu konuda bireylere toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bakış açısını kazandırma konusunda ebe ve hemşirelere önemli görevler düşmektedir. Bu hemşireliğin ve ebeliğin temel amaçlarından olan bireyin, ailenin ve toplumun sağlıkla ilgili ihtiyaç duyduğu konularda eğitim ve

danışmanlık hizmetin bir gereğidir. Ayrıca hemşire ve ebelerin kendilerinin de toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bakış açısına sahip olmaları, hem hemşire ve ebelerin hizmet verdiği bireylerin eşitlikçi bakış açısına sahip olmalarına hem de bir kadın mesleği olan ebeliğin güçlenmesi yönünden yol gösterici olacaktır (Aydın ve ark. 2016).

Hemşireler ve ebeler kadın sağlığı yaklaşımı ile ilgili rollerini aşağıdaki şekilde sunmaktadırlar.

1. Kadın sağlığını geliştirmek için: gebelik öncesi danışmanlık, gebelik öncesi ve gebelikte bağışıklama, sağlıklı beslenme, düzenli egzersiz yapma, düzenli beslenme, sağlıklı çevre ve içme suyu temini gibi uygulamaları yapmak.

2. Kadın sağlığını korumak için: madde kullanımını önlemek, gebelik öncesi ve sırasında teratojenlerden uzak durma, kanserlerde erken tanı ve tarama programları gibi uygulamalar yapmak.

3. Hastalık halinde iyileştirme çerçevesinde akut hastalık süresince tedaviyi uygulama ve bakım sağlama, gebelik komplikasyonları süresince kadına bakım verme işlemini yapmak.

4. Sağlığı yeniden sürdürmek için, hastalık tedavi edildikten sonra komplikasyon gelişimini ya da hastalığın tekrarını önleme gibi uygulamaları yapmak (Coşkun ve Özdilek 2012).

Ülkemizde toplumsal cinsiyet ayrımcılığının önlenmesinde uygulayıcı rol üstlenen hemşire ve ebelere düşen görevler ise;

1. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığının ve temel nedenlerinin farkında olmak.

2. Geleneksel uygulamalar, kültürel faktörler, hangi cinsiyetin hangi konularda dezavantajlı olduğu konularında bilinçli olmak.

3. Savunuculuk ve sektörlerarası işbirliği ile konunun çözümüne yardımcı olmak.

4. En önemlisi, sağlık hizmeti sunan kişilerin asla ayrımcı uygulamalarda bulunmaması ve ayrımcılık yapan meslektaşlarını uyarmak.

5. Aile içi şiddetin önlenmesinde rol almaktır (Akın 2007, Coşkun ve Özdilek 2012)

3.MATERYAL VE METOT

3.1. Araştırmanın Şekli

Tanımlayıcı türde bir çalışmadır.

3.2.Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Özellikleri

Bu çalışma, Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi jinekoloji polikliniğinde, 30 Kasım 2017 ile 30 Ocak 2018 tarihleri arasında yapılmıştır. Araştırmanın yapılacağı yer olarak bu polikliniğin seçilmesinde; kliniğe başvuran kadın sayısının fazla olması ve kadınlara ulaşmanın kolay (maliyet, zaman gibi) olması etkili olmuştur.

Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi, 2006 yılında kurulmuştur. 2011 yılına kadar 60 yataklı klinikleri mevcut iken 2011 yılından beri 276 yataklı bir hastane olarak hizmet sunmaktadır. Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalının da kuruluşu 2006 yıllarına dayanmaktadır. 2011 yılından itibaren 23 yataklı jinekoloji ve obstetri servisi, 1 ameliyathaneden oluşan bir birim olarak hizmet vermektedir. Poliklinik hizmetleri jinekoloji ve gebe olarak iki ayrı birim halinde sunulmaktadır. Kadın Hastalıkları ve Doğum Ana Bilim dalı bünyesinde Obstetrik, Jinekoloji, Jinekolojik Onkoloji, Jinekolojik Endoskopi, Ürojinekoloji, Aile Planlaması ve diğer birçok konuda hizmet veren bir birimdir. Bölümde 4 Doktor Öğretim Üyesi bulunmaktadır.

3.3.Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini, Kars ili Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi hastanesinde bir yılda jinekoloji polikliniğine başvuran 11142 kadın oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini belirlerken, evreni belli olan örneklem hesaplama formülü kullanılmıştır.

Örnekleme alınacak kadınların sayısı evreni bilinen örnekleme yöntemine ilişkin aşağıda belirtilen formül kullanılarak belirlenmiştir:

Tanımlayıcı Evreni Bilinen Örneklem Hesaplanması:

N= Evrendeki birey sayısı=11142

n= Örneklem alınacak birey sayısı

p= İncelenecek olayın görülüş sıklığı (olasılığı)=0.5

q= İncelenecek olayın görülmemiş sıklığı (1-p)=0.5

t= Belirli serbestlik derecesinde ve saptanan yanılma düzeyinde t tablosunda bulunan teorik değer=1.96

d= Standart hata değeri=0.05

$$n = \frac{N \cdot p \cdot q \cdot t^2}{(N - 1) \cdot d^2 + t^2 \cdot p \cdot q} \quad n = \frac{11142 \cdot 0,5 \cdot 0,5 \cdot (1,96)^2}{(11142 - 1) \cdot (0,05)^2 + (1,96)^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5} = 371$$

Evreni bilinen örneklem hesaplama formülü'nde değerler yerine konularak yapılan hesaplama sonucunda araştırmanın örneklem büyüklüğü 371 olarak hesaplanmıştır. Ancak uygulanan 371 anketten 21 tanesi sağlıklı veri olmadığından dolayı değerlendirme dışı bırakılmıştır. Aynı zamanda kurum izin yazısı geç çıktığı için 350 veri değerlendirmeye alınabilmiştir. Araştırmaya alınan kadınlar rastgele örneklem yöntemi kullanılarak seçilmiştir.

Araştırmaya Alınma Kriterleri

- Okur-yazar olan,
- 15-49 yaş üreme çağında olan,
- Jinekoloji polikliniğine herhangi bir nedenle başvuran,
- Araştırmaya katılmaya gönüllü olan kadınlar oluşturmuştur.

3.4. Veri Toplama Araçları:

3.4.1.Genel Bilgi Formu:

Araştırmacılar tarafından oluşturulan form, bayanların yaş, doğum yeri, kardeş sayısı, aile tipi, eğitim durumu, aile tipi gibi demografik özelliklerini içermektedir ve 21 sorudan oluşmaktadır (Bkz. EK 1).

3.4.2.Toplumsal Cinsiyet Rol Tutum Ölçeği:

Toplumsal Cinsiyet Rol Tutum Ölçeği (TCRTÖ), Zeyneloğlu tarafından 2008 yılında geliştirilmiş olup, üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarını değerlendirmek amacıyla kullanılan bir ölçektir. Ölçek, toplumsal cinsiyet rol

tutumlarını belirleyen 38 ifadeden oluşmaktadır. Ölçek 5’likert tipi olup, ölçeğin seçenekleri, “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum” ve “Tamamen Katılıyorum” dur (Bkz. EK 2). Ölçeğin puanlanmasında; her bir madde için, geleneksel tutum gösteren ifade için, “Kesinlikle Katılmıyorum” 5 puan, “Katılmıyorum” 4 puan, “Kararsızım” 3 puan, “Katılıyorum” 2 puan ve “Tamamen Katılıyorum” 1 puan verilirken, eşitlikçi tutum gösteren ifadeler için ters biçimde puanlandırılır. Ölçekten alınan en yüksek puan “190”, en düşük puan ise “38”dir. Ölçekten alınan en yüksek değer bayanların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutuma sahip olduğunu, en düşük değer ise bayanların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

TCRTÖ’ nün Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 38 madde için 0.92 olarak bulunmuştur. Her bir alt boyut iç tutarlılık analizleri açısından değerlendirildiğinde; “kadın cinsiyet rolü” alt boyutunun Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 0.80 olarak bulunmuştur. “Eşitlikçi cinsiyet rolü”, “evlilikte cinsiyet rolü” ve “geleneksel cinsiyet rolü” alt boyutlarının Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 0.78 olarak saptanmıştır. “Erkek cinsiyet rolü” alt boyutunun ise, Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 0.72’dir. Bu analizler ölçeğin diğer dört alt boyutunun da güvenilir olduğunu ortaya koymaktadır (Zeyneloğlu 2008).

Bu çalışmada ise, aşağıdaki tablo 3.1’ de ölçek iç geçerliliği kat sayıları saptanmıştır.

Tablo 3.1. Toplumsal Cinsiyet Ölçek İç Geçerliliği

Ölçek	Cronbach α
Eşit cinsiyet	0.792
Kadın cinsiyet	0.441
Evlilik cinsiyet	0.696
Geleneksel cinsiyet	0.715
Erkek cinsiyet	0.727
Toplumsal cinsiyet	0.843

3.5. Veri Toplama Süreci

Araştırma öncesinde etik kurul izni (Bkz. EK 3) ve kurumlardan (Bkz. EK 4) yazılı izin alınmıştır. Araştırmanın verileri 30 Kasım 2017-30 Ocak 2018 tarihleri

arasında toplanmıştır. Veri toplama formu jinekoloji polikliniğine başvuran kadınlara araştırmanın amacı açıklanmış ve araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlara sabah 09.00 ve 15.00 saatleri arasında anket formu verilerek doldurmaları sağlanmıştır. Bir günde uygulanan anket sayısı 10-12 arasında değişmiştir. Her bir anket 45 dakikalık bir zaman sürecinde doldurulmuştur. Çalışmanın herhangi bir riski yoktur.

3.6. Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler, SPSS for Windows 17 paket programı ile analiz edilmiştir. Verilerin analizinde sayılar, yüzdeler, en az ve en çok değerler ile ortalama ve standart sapmaların yanı sıra aşağıdaki tablo 3.2’ de yer alan istatistiksel analizler kullanılmıştır.

Tablo 3.2. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Testler

	Normal dağılım ölçümlerde	Normal dağılmayan ölçümlerde
Doğum yeri, en uzun yaşanan yer, en son mezun olunan okul, kardeş sayısı, aile tipi, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne meslek, baba meslek, gelir, medeni durum, çocuk sayısı, eş öğrenim durumu ve evlenme şekli	Varyans Analizi	-
Çalışma durumu, eş çalışma durumu, cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alma ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalma	Bağımsız gruplarda t testi	-
Yaş, bu bölgede yaşama süresi ve evlenme yaşı	Pearsonkorelasyon analizi	Spearmankorelasyon analizi
Verilerin normallik dağılımı	Kurtosis ve skewness kat sayıları	
İleri analizler (Varyans analizi için)	Varyansların homojen olduğu durumlarda LSD, olmadığı durumlarda Dunnet C analizleri	

Verilerin normallik dağılım analizleri Tablo 3.3’ de sunulmuştur.

Tablo 3.3. Verilerin Normallik Dağılım Analizleri

	N	Skewness		Kurtosis	
		Test	S.E.	Test	S.E.
Yaş	350	0.970	0.130	0.588	0.260
Bu bölgede yaşama süresi*	350	-3.002	0.130	8.773	0.260
Evlenme yaşı	175	0.887	0.184	0.029	0.365
Eşit cinsiyet	350	-0.560	0.130	-0.142	0.260
Kadın cinsiyet	350	0.063	0.130	-0.490	0.260
Evlilik cinsiyet	350	-0.339	0.130	-0.757	0.260
Geleneksel cinsiyet	350	0.212	0.130	-0.836	0.260
Erkek cinsiyet	350	-0.093	0.130	-0.846	0.260
Toplumsal Cinsiyet	350	0.097	0.130	-0.384	0.260

* Normal dağılmayan veriler.

Kurtosis ve Skewness katsayılarına göre verilerin dağılımı Tablo 3.3'de görüldüğü gibidir.

3.7. Etik Konular:

- Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurul başkanlığından 27.09.2017 tarih ve 08 numaralı oturumla izin alınmıştır (Bkz. EK 3).
- Kafkas Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalından 25.10.2017 tarihinde izin alınmıştır (Bkz. EK 4).
- Araştırmada kullanılan ölçüm aracını geliştiren kişilerden izin alınmıştır (Bkz. EK 5).
- Araştırmaya dâhil edilecek kadınlardan onam alınmıştır.
- Araştırmaya katılan kişilerin kimlik bilgileri alınmamış ve gönüllülük esas alınmıştır.
- Araştırma sonucunda elde edilecek verilerin sadece bilimsel amaçlı kullanılacağı belirtilmiş ve istedikleri zaman araştırmadan ayrılacakları belirtilmiştir.
- Ayrıca anket formunu doldurduktan sonra kadınların soruları doğrultusunda gerekli bilgi ve danışmanlık hizmeti verilmiştir.

3.8. Çalışmanın Sınırlılıkları

Toplumsal cinsiyet alt boyutlarından olan Kadın Cinsiyet Rolü Cronbach α değerinin 0.441 olması nedeniyle çalışmada kullanılamaması çalışmamız adına sınırlayıcı bir faktördür. Aynı zamanda çalışmanın sadece kadınlarda yapılmış olması da toplumsal cinsiyet rolleri adına sınırlılık teşkil eden bir faktördür.

4. BULGULAR

Katılımcılara ait demografik özellikler Tablo 4.1' de sunulmuştur.

Tablo 4.1. Katılımcılara Ait Özelliklerin Dağılımı

		N	%
Doğum Yeri	İl	66	18.9
	İlçe	149	42.6
	Köy	135	38.5
En Uzun Yaşanan Yer	İl	74	21.1
	İlçe	143	40.9
	Köy	133	38.0
Eğitim Durumu	İlkokul	81	23.1
	Ortaokul	32	9.1
	Lise ve dengi	104	29.8
	Üniversite	133	38.0
Kardeş Sayısı	Yok	37	10.6
	Bir	41	11.7
	İki	75	21.4
	Üç ve daha fazla	197	56.3
Aile Tipi	Çekirdek	248	70.9
	Geniş	94	26.8
	Parçalanmış	8	2.3
Çalışma Durumu	Hayır	248	70.9
	Evet	102	29.1
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	101	28.9
	İlkokul	118	33.7
	Ortaokul	35	10.0
	Lise	71	20.3
	Üniversite	25	7.1
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	60	17.1
	İlkokul	102	29.1
	Ortaokul	42	12.1
	Lise	99	28.3
	Üniversite	47	13.4
Anne Mesleği	Ev hanımı	303	.86.6
	Öğretmen	13	. 3.7
	Memur	18	.5.1
	Serbest meslek	11	.3.2
	Emekli	5	. 1.4

Tablo 4.1. Katılımcılara Ait Özelliklerin Dağılımı - devamı

		n	%		
Baba Mesleği	Çiftçi	97	27.7		
	Öğretmen	10	2.9		
	Memur	73	20.9		
	Serbest meslek	144	41.1		
	Emekli	26	7.4		
Gelir Düzeyi	Gelir giderden az	88	25.1		
	Gelir gideri karşılıyor	219	62.6		
	Gelir giderden fazla	43	12.3		
Medeni Durum	Bekâr	171	48.9		
	Evli	171	48.9		
	Diğer	8	2.2		
Çocuk Sayısı	Hayır	11	6.2		
	Bir	46	26.1		
	İki	68	38.4		
	Üç	22	12.4		
	Dört ve daha fazla	30	16.9		
Eş Çalışma Durumu	Hayır	30	17.0		
	Evet	146	83.0		
Eş Öğrenim Durumu	İlkokul	46	26.1		
	Ortaokul	20	11.4		
	Lise	62	35.2		
	Üniversite	48	27.3		
Evlenme Şekli	Görücü usulü tanımadan	60	34.1		
	Görücü usulü daha sonra tanışarak	43	24.4		
	Tanışıp anlaşarak	64	36.4		
	Diğer	9	5.1		
Cinsiyet Eşitliği Hakkında Eğitim Alma	Hayır	317	90.6		
	Evet	33	9.4		
Cinsiyet Ayrımcılığına Maruz Kalma	Hayır	276	78.9		
	Evet	74	21.1		
	n	Min.	Max.	Ort.	SS
Yaş	350	17	49	27.87	7.04
Bu Bölgede Yaşama Süresi	350	1	13	11.23	2.08
Evlenme Yaşı	175	14	31	20.24	3.95

Tablo 4.1' de görüldüğü gibi, katılımcıların %42.6' sı ilçede doğmuş, %40.9' u en uzun süre ilçede yaşamışlardır, %38'i en son üniversiteden mezun olmuşlardır ve %56.3' ünün 3 ve daha fazla kardeşi vardır. Katılımcıların %70.9' u çekirdek ailede yaşamakta, %70.9' u çalışmamakta ve %33.7' sinin anneleri %29.1' inin babaları ilkökul düzeyinde eğitim almışlardır. Katılımcıların %86.6' sının annesi ev hanımıdır, %41.1' inin babası serbest meslekte çalışmaktadırlar, %62.6' sının geliri giderine eşittirler ve %48.9' u bekârdırlar. Katılımcıların %38.4' ünün iki çocuğu vardır, %83' ünün eşi çalışmaktadır, %35.2' sinin eşi lise mezunudur ve %36.4' ü tanışıp anlaşarak evlenmişlerdir. Katılımcıların %90.6' sı cinsiyet eşitliği hakkında eğitim almamışlardır ve %78.9' u cinsiyet ayrımcılığına maruz kalmamışlardır. Katılımcıların yaş ortalaması 27.87 ± 7.04 yıl, bu bölgede yaşama süresi 11.23 ± 2.08 yıl ve evlenme yaşları 20.24 ± 3.95 ' dir.

Tablo 4.2. Katılımcıların Toplumsal Cinsiyet Ölçeği ve Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların Dağılımı

	n	Min.	Max.	Ort.	SS
Eşitlikçi Cinsiyet Rolü	350	8	40	29.77	6.96
Kadın Cinsiyet Rolü	350	9	36	22.85	5.29
Evlilikte Cinsiyet Rolü	350	11	40	27.38	6.51
Geleneksel Cinsiyet Rolü	350	9	39	23.09	6.68
Erkek Cinsiyet Rolü	350	6	30	20.05	5.81
Toplumsal Cinsiyet Toplam Puanı	350	62	172	123.15	20.97

Tablo 4.2' de görüldüğü gibi katılımcılar, eşitlikçi cinsiyet rolünden ortalama 29.77 ± 6.96 , kadın cinsiyet rolünden 22.85 ± 5.29 , evlilikte cinsiyet rolünden 27.38 ± 6.51 , geleneksel cinsiyet rolünden 23.09 ± 6.68 ve erkek cinsiyet rolünden 20.05 ± 5.81 puan almışlardır. Katılımcılar toplumsal cinsiyet rolü toplamından ise 123.15 ± 20.97 puan (62-172) almışlardır. Sonuçlara göre katılımcıların eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.3. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması

		N	Ort.	SS.	Önemlilik
Doğum Yeri	İl	66	27.98	7.40	F=6.308 p=0.002
	İlçe	149	29.16	7.15	
	Köy	135	31.33	6.21	
En Uzun Yaşanan Yer	İl	74	28.81	7.41	F=4.629 p=0.010
	İlçe	143	28.94	7.33	
	Köy	133	31.20	6.04	
Eğitim Durumu	İlkokul	81	28.63	6.16	F=1.251 p=0.291
	Ortaokul	32	30.47	5.44	
	Lise ve dengi	104	29.62	7.51	
	Üniversite	133	30.43	7.25	
Kardeş Sayısı	Yok	37	28.54	6.22	F=0.708 p=0.548
	Bir	41	29.07	7.95	
	İki	75	30.29	6.82	
	Üç ve daha fazla	197	29.95	6.93	
Aile Tipi	Çekirdek	248	29.66	7.00	F=0.141 p=0.868
	Geniş	94	30.00	7.07	
	Parçalanmış	8	30.63	4.03	
Çalışma Durumu	Hayır	248	29.82	6.84	t=0.185 p=0.853
	Evet	102	29.67	7.27	
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	101	29.59	5.98	F=2.047 p=0.087
	İlkokul	118	30.85	7.87	
	Ortaokul	35	30.77	5.81	
	Lise	71	28.17	6.98	
	Üniversite	25	28.60	6.79	
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	60	29.05	6.60	F=1.590 p=0.177
	İlkokul	102	31.10	7.13	
	Ortaokul	42	29.76	6.18	
	Lise	99	29.51	7.17	
	Üniversite	47	28.40	7.04	
Anne Mesleği	Ev hanımı	303	29.73	7.10	F=0.461 p=0.765
	Öğretmen	13	28.00	5.69	
	Memur	18	30.50	6.95	
	Serbest meslek	11	31.45	4.66	
	Emekli	5	31.00	6.32	

Tablo 4.3. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması - devamı

		N	Ort.	SS.	Önemlilik
Baba Mesleği	Çiftçi	97	30.13	6.34	F=0.296 p=0.880
	Öğretmen	10	28.00	6.22	
	Memur	73	29.44	6.91	
	Serbest meslek	144	29.74	7.48	
	Emekli	26	30.23	6.90	
Gelir Düzeyi	Gelir giderden az	88	28.69	7.47	F=1.563 p=0.211
	Gelir gideri karşılıyor	219	30.24	6.57	
	Gelir giderden fazla	43	29.63	7.68	
Medeni Durum	Bekâr	171	30.15	7.05	F=0.502 p=0.606
	Evli	171	29.44	6.91	
	Diğer	8	28.88	6.24	
Çocuk Sayısı	Hayır	11	30.36	7.05	F=0.439 p=0.781
	Bir	46	29.65	7.36	
	İki	68	29.84	6.31	
	Üç	22	27.91	8.22	
	Dört ve daha fazla	30	28.87	6.37	
Eş Çalışma Durumu	Hayır	30	29.07	6.89	t=-0.279
	Evet	146	29.45	6.88	p=0.780
Eş Öğrenim Durumu	İlkokul	46	28.54	6.45	F=1.434 p=0.235
	Ortaokul	20	30.35	5.87	
	Lise	62	28.55	6.72	
	Üniversite	48	30.88	7.67	
Evlenme Şekli	Görücü usulü tanımadan	60	28.35	6.37	F=0.880 p=0.453
	Görücü usulü daha sonra tanışarak	43	29.77	7.23	
	Tanışıp anlaşarak	64	30.23	7.32	
	Diğer	9	28.44	4.50	
Cinsiyet Eşitliği	Hayır	317	29.49	6.94	t=-2.395
Hakkında Eğitim Alma	Evet	33	32.52	6.64	p=0.017
Cinsiyet Ayrımcılığına	Hayır	276	29.59	6.80	t=-0.973
Maruz Kalma	Evet	74	30.47	7.51	p=0.331

Tablo 4.3' de görüldüğü gibi, doğum yeri, en uzun yaşanan yer ve cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alma durumuna göre eşitlikçi cinsiyet puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). Doğum yeri açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (Dunnet C); Köyde doğanların puan ortalamalarının, il ve ilçede doğanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. En uzun yaşanan yer açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (Dunnet C); En uzun süre köyde yaşayanların puan ortalamalarının, ilçede yaşayanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alanların eşitlikçi cinsiyet puan ortalamaları daha yüksektir.

Tablo 4.3' de görüldüğü gibi, eğitim durumu, kardeş sayısı, aile tipi, çalışma durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne meslek, baba meslek, gelir, medeni durum, çocuk sayısı, eş çalışma durumu, eş öğrenim durumu, evlenme şekli ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalma durumuna göre eşitlikçi cinsiyet puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0.05$).

Tablo 4.4. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Evlilikte Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması

		n	Ort.	SS.	Önemlilik
Doğum Yeri	İl	66	27.00	6.38	F=0.595 p=0.552
	İlçe	149	27.12	6.59	
	Köy	135	27.86	6.51	
En Uzun Yaşanan Yer	İl	74	27.23	6.36	F=0.105 p=0.900
	İlçe	143	27.27	6.56	
	Köy	133	27.59	6.59	
Eğitim Durumu	İlkokul	81	24.86	5.98	F=8.068 p=0.000
	Ortaokul	32	26.34	5.40	
	Lise ve dengi	104	27.39	6.71	
	Üniversite	133	29.16	6.41	
Kardeş Sayısı	Yok	37	26.19	6.04	F=0.740 p=0.529
	Bir	41	26.66	7.52	
	İki	75	27.68	7.01	
Aile Tipi	Üç ve daha fazla	197	27.64	6.18	F=1.224 p=0.295
	Çekirdek	248	27.70	6.51	
	Geniş	94	26.74	6.52	
Çalışma Durumu	Parçalanmış	8	25.13	6.24	t=-2.585 p=0.010
	Hayır	248	26.81	6.59	
Anne Eğitim Durumu	Evet	102	28.77	6.14	F=8.529 p=0.000
	Okur-yazar değil	101	25.46	6.53	
	İlkokul	118	29.71	5.57	
	Ortaokul	35	24.66	6.76	
	Lise	71	27.99	6.74	
Baba Eğitim Durumu	Üniversite	25	26.28	5.92	F=8.285 p=0.000
	Okur-yazar değil	60	24.12	6.56	
	İlkokul	102	29.11	5.73	
	Ortaokul	42	25.45	6.84	
	Lise	99	28.72	6.30	
Anne Mesleği	Üniversite	47	26.72	6.31	F=0.780 p=0.539
	Ev hanımı	303	27.56	6.54	
	Öğretmen	13	26.15	4.83	
	Memur	18	27.28	6.60	
	Serbest meslek	11	25.91	7.27	
	Emekli	5	23.40	7.06	

Tablo 4.4. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Evlilikte Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması - devamı

		N	Ort.	SS.	Önemlilik
Baba Mesleği	Çiftçi	97	26.68	6.25	F=1.538 p=0.191
	Öğretmen	10	24.70	6.58	
	Memur	73	28.26	6.10	
	Serbest meslek	144	27.28	6.81	
	Emekli	26	29.15	6.57	
Gelir Düzeyi	Gelir giderden az	88	26.52	6.41	F=3.936 p=0.020
	Gelir gideri karşılıyor	219	27.25	6.60	
	Gelir giderden fazla	43	29.84	5.75	
Medeni Durum	Bekâr	171	27.42	6.65	F=0.954 p=0.386
	Evli	171	27.50	6.42	
	Diğer	8	24.25	5.06	
Çocuk Sayısı	Hayır	11	27.73	6.02	F=0.531 p=0.713
	Bir	46	28.11	6.53	
	İki	68	26.76	6.61	
	Üç	22	28.50	6.05	
	Dört ve daha fazla	30	26.83	6.30	
Eş Çalışma Durumu	Hayır	30	25.73	6.67	t=-1.537
	Evet	146	27.70	6.32	p=0.126
Eş Öğrenim Durumu	İlkokul	46	25.43	5.60	F=6.639 p=0.000
	Ortaokul	20	27.80	6.63	
	Lise	62	26.19	6.21	
	Üniversite	48	30.54	6.24	
Evlenme Şekli	Görücü usulü tanımadan	60	25.08	5.85	F=5.489 p=0.001
	Görücü usulü daha sonra tanışarak	43	28.56	6.38	
	Tanışıp anlaşarak	64	29.08	6.41	
	Diğer	9	24.67	5.36	
Cinsiyet Eşitliği	Hayır	317	27.09	6.54	t=-2.616
Hakkında Eğitim Alma	Evet	33	30.18	5.55	p=0.009
Cinsiyet Ayrımcılığına	Hayır	276	26.98	6.53	t=-2.238
Maruz Kalma	Evet	74	28.88	6.28	p=0.026

Tablo 4.4' de görüldüğü gibi, eğitim durumu, çalışma durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir, eş öğrenim durumu, evlenme şekli, cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alma ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalma durumuna göre evlilikte cinsiyet puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). En son mezun olunan okul açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Üniversite mezunlarının puan ortalamalarının ilkokul mezunlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışanların evlilikte cinsiyet puan ortalamaları daha yüksektir. Anne eğitim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Annesi üniversite mezunu olanların puan ortalamalarının ilkokul mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Babası üniversite mezunu olanların puan ortalamalarının babası okuryazar olmayanlardan yüksek, ilkokul mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Gelir açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Geliri giderden fazla olanların puan ortalamalarının, geliri az ve karşılıyor olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Eş öğrenim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Eşi üniversite mezunu olanların puan ortalamalarının eşi ilkokul ve lise mezunu olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Evlenme şekli açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Görücü usulü tanımadan evlenenlerin puan ortalamasının, görücü usulü daha sonra tanışılardan ve tanışıp anlaşarak evlenenlerden düşük olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alanların ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalanların evlilikte cinsiyet puan ortalamaları daha yüksektir.

Tablo 4.4' de görüldüğü gibi, doğum yeri, en uzun yaşanan yer, kardeş sayısı, aile tipi, anne meslek, baba meslek, medeni durum, çocuk sayısı ve eş çalışma durumuna göre evlilikte cinsiyet puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0.05$).

Tablo 4.5. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Geleneksel Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması

		N	Ort.	SS.	Önemlilik
Doğum Yeri	İl	66	24.76	6.93	F=2.810 p=0.062
	İlçe	149	22.98	6.80	
	Köy	135	22.41	6.33	
En Uzun Yaşanan Yer	İl	74	24.96	6.92	F=4.570 p= 0.011
	İlçe	143	23.09	6.91	
	Köy	133	22.06	6.09	
Eğitim Durumu	İlkokul	81	21.75	6.03	F=3.219 p= 0.023
	Ortaokul	32	21.88	5.58	
	Lise ve dengi	104	22.86	6.97	
	Üniversite	133	24.39	6.90	
Kardeş Sayısı	Yok	37	21.95	4.76	F=0.913 p=0.435
	Bir	41	24.00	6.83	
	İki	75	23.73	7.39	
	Üç ve daha fazla	197	22.88	6.67	
Aile Tipi	Çekirdek	248	23.63	6.70	F=2.796 p=0.062
	Geniş	94	21.79	6.59	
	Parçalanmış	8	21.75	5.15	
Çalışma Durumu	Hayır	248	22.25	6.47	t=-3.755
	Evet	102	25.15	6.76	p= 0.000
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	101	21.05	6.17	F=4.279 p= 0.002
	İlkokul	118	24.64	6.99	
	Ortaokul	35	23.57	6.19	
	Lise	71	23.48	6.78	
	Üniversite	25	22.32	5.77	
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	60	21.15	6.49	F=2.816 p= 0.025
	İlkokul	102	23.52	6.62	
	Ortaokul	42	22.26	6.90	
	Lise	99	24.51	6.86	
	Üniversite	47	22.43	5.92	
Anne Mesleği	Ev hanımı	303	23.26	6.75	F=1.242 p=0.293
	Öğretmen	13	20.38	5.32	
	Memur	18	21.28	5.20	
	Serbest meslek	11	25.27	7.76	
	Emekli	5	22.00	7.00	

Tablo 4.5. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Geleneksel Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması - devamı

		N	Ort.	SS.	Önemlilik
Baba Mesleği	Çiftçi	97	21.82	5.98	F=1.720 p=0.145
	Öğretmen	10	21.10	5.30	
	Memur	73	23.23	6.07	
	Serbest meslek	144	23.82	7.35	
	Emekli	26	24.19	6.96	
Gelir Düzeyi	Gelir giderden az	88	22.57	6.09	F=6.169 p= 0.002
	Gelir gideri karşılıyor	219	22.66	6.70	
	Gelir giderden fazla	43	26.40	6.92	
Medeni Durum	Bekâr	171	22.62	6.60	F=1.341 p=0.263
	Evli	171	23.66	6.77	
	Diğer	8	21.25	6.14	
Çocuk Sayısı	Hayır	11	23.82	6.03	F=1.215 p=0.306
	Bir	46	24.85	7.19	
	İki	68	23.88	7.12	
	Üç	22	23.18	5.28	
	Dört ve daha fazla	30	21.47	5.98	
Eş Çalışma Durumu	Hayır	30	22.90	6.16	t=-0.678
	Evet	146	23.82	6.84	p=0.498
Eş Öğrenim Durumu	İlkokul	46	21.54	5.35	F=7.120 p= 0.000
	Ortaokul	20	22.30	5.66	
	Lise	62	22.94	7.43	
	Üniversite	48	27.19	6.12	
Evlenme Şekli	Görücü usulü tanımadan	60	21.50	6.12	F=3.950 p= 0.009
	Görücü usulü daha sonra tanışarak	43	23.84	7.08	
	Tanışıp anlaşarak	64	25.55	6.72	
	Diğer	9	23.78	5.36	
Cinsiyet Eşitliği	Hayır	317	22.72	6.55	t=-3.273
Hakkında Eğitim Alma	Evet	33	26.67	6.94	p= 0.001
Cinsiyet Ayrımcılığına	Hayır	276	22.48	6.56	t=-3.381
Maruz Kalma	Evet	74	25.39	6.65	p= 0.001

Tablo 4.5' da görüldüğü gibi, en uzun yaşanan yer, eğitim durumu, çalışma durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir, eş öğrenim durumu, evlenme şekli, cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alma ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalma durumuna göre geleneksel cinsiyet puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). En uzun yaşanan yer açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (Dunnet C); En uzun köyde yaşayanların puan ortalamalarının ilde yaşayanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. En son mezun olunan okul açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (Dunnet C); İlkokul mezunu olanların puan ortalamalarının, üniversite mezunlarından düşük olduğu belirlenmiştir. Çalışanların puan ortalaması daha yüksektir. Anne eğitim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Annesi lise mezunu olanların puan ortalamalarının, okuryazar olmayanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Babası lise mezunu olanların puan ortalamalarının, okuryazar olmayanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Gelir açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Geliri giderden fazla olanların puan ortalamalarının, geliri giderden az olanlardan fazla olduğu belirlenmiştir. Eş öğrenim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (Dunnet C); Eşi üniversite mezunu olanların puan ortalamalarının, diğer eğitim seviyelerindekilerden yüksek olduğu belirlenmiştir. Evlenme şekli açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Görücü usulü tanımadan evlenenlerin puan ortalamalarının, tanışıp evlenenlerden düşük olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alanların geleneksel cinsiyet puan ortalamaları daha yüksektir. Cinsiyet ayrımcılığına maruz kalanların geleneksel cinsiyet puan ortalamaları daha yüksektir.

Tablo 4.5' da görüldüğü gibi, doğum yeri, kardeş sayısı, aile tipi, anne meslek, baba meslek, medeni durum, çocuk sayısı ve eş çalışma durumuna göre geleneksel cinsiyet puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0.05$).

Tablo 4.6. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Erkek Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması

		n	Ort.	SS.	Önemlilik
Doğum Yeri	İl	66	20.98	6.15	F=1.248 p=0.288
	İlçe	149	20.03	5.87	
	Köy	135	19.61	5.57	
En Uzun Yaşanan Yer	İl	74	21.34	6.03	F=2.865 p=0.058
	İlçe	143	20.04	5.87	
	Köy	133	19.33	5.54	
Eğitim Durumu	İlkokul	81	18.02	6.03	F=4.411 p=0.005
	Ortaokul	32	20.41	4.56	
	Lise ve dengi	104	20.60	5.37	
	Üniversite	133	20.76	6.04	
Kardeş Sayısı	Yok	37	18.08	5.47	F=1.707 p=0.165
	Bir	41	20.12	5.42	
	İki	75	19.97	5.77	
	Üç ve daha fazla	197	20.43	5.94	
Aile Tipi	Çekirdek	248	20.21	5.83	F=0.942 p=0.391
	Geniş	94	19.82	5.81	
	Parçalanmış	8	17.50	5.37	
Çalışma Durumu	Hayır	248	19.34	5.81	t=-3.609
	Evet	102	21.76	5.46	p=0.000
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	101	18.37	6.11	F=6.255 p=0.000
	İlkokul	118	22.03	5.20	
	Ortaokul	35	19.34	5.57	
	Lise	71	19.83	5.97	
	Üniversite	25	19.04	4.79	
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	60	18.40	6.07	F=3.402 p=0.010
	İlkokul	102	21.25	5.68	
	Ortaokul	42	19.29	5.20	
	Lise	99	20.70	5.95	
	Üniversite	47	18.83	5.39	
Anne Mesleği	Ev hanımı	303	20.36	5.86	F=2.047 p=0.087
	Öğretmen	13	18.77	4.88	
	Memur	18	17.00	4.41	
	Serbest meslek	11	19.18	6.21	
	Emekli	5	17.00	6.04	

Tablo 4.6. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Erkek Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması - devamı

		n	Ort.	SS.	Önemlilik
Baba Mesleği	Çiftçi	97	18.85	5.77	F=2.732 p=0.029
	Öğretmen	10	17.50	6.00	
	Memur	73	19.93	5.50	
	Serbest meslek	144	20.77	5.97	
	Emekli	26	21.81	5.00	
Gelir Düzeyi	Gelir giderden az	88	19.34	5.86	F=4.115 p=0.017
	Gelir gideri karşılıyor	219	19.88	5.70	
	Gelir giderden fazla	43	22.33	5.86	
Medeni Durum	Bekâr	171	19.71	5.79	F=0.942 p=0.391
	Evli	171	20.45	5.77	
	Diğer	8	18.63	7.25	
Çocuk Sayısı	Hayır	11	20.91	5.79	F=1.250 p=0.292
	Bir	46	20.87	5.47	
	İki	68	20.81	5.92	
	Üç	22	21.23	5.37	
	Dört ve daha fazla	30	18.33	6.16	
Eş Çalışma Durumu	Hayır	30	19.90	6.83	t=-0.591
	Evet	146	20.59	5.59	p=0.555
Eş Öğrenim Durumu	İlkokul	46	18.24	5.25	F=6.140 p=0.001
	Ortaokul	20	19.90	5.59	
	Lise	62	20.27	6.36	
	Üniversite	48	23.10	4.69	
Evlenme Şekli	Görücü usulü tanımadan	60	18.72	6.02	F=6.725 p=0.000
	Görücü usulü daha sonra tanışarak	43	20.14	5.85	
	Tanışıp anlaşarak	64	22.78	4.58	
	Diğer	9	17.33	6.96	
Cinsiyet Eşitliği	Hayır	317	19.72	5.68	t=-3.270
Hakkında Eğitim Alma	Evet	33	23.15	6.20	p=0.001
Cinsiyet Ayrımcılığına	Hayır	276	19.59	5.62	t=-2.835
Maruz Kalma	Evet	74	21.73	6.24	p=0.005

Tablo 4.6' de görüldüğü gibi, eğitim durumu, çalışma durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, baba meslek, gelir, eş öğrenim durumu, evlenme şekli, cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alma ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalma

durumuna göre erkek cinsiyet puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p < 0.05$). En son mezun olunan okul açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (Dunnet C); Üniversite ve lise mezunu olanların puan ortalamalarının, ilkokul mezunu olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışanların erkek cinsiyet puan ortalamaları daha yüksektir. Anne eğitim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); annesi üniversite mezunu olanların puan ortalamalarının, ilkokul mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Babası üniversite mezunu olanların puan ortalamalarının, ilkokul mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Baba mesleği açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Babası emekli olanların puan ortalamalarının öğretmenlerden yüksek olduğu belirlenmiştir. Gelir açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Geliri giderden fazla olanların puan ortalamalarının, geliri giderden az olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Eş öğrenim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Eşi ilkokul mezunu olanların puan ortalamalarının, eşi üniversite mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Evlenme şekli açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Görücü usulü ile tanımadan evlenenlerin puan ortalamalarının, tanışıp evlenenlerden düşük olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alanların ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalanların puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 4.6' de görüldüğü gibi, doğum yeri, en uzun yaşanan yer, kardeş sayısı, aile tipi, anne meslek, medeni durum, çocuk sayısı ve eş çalışma durumuna göre erkek cinsiyet puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p > 0.05$).

Tablo 4.7. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması

		n	Ort.	SS.	Önemlilik
Doğum Yeri	İl	66	124.85	21.80	F=0.467 p=0.627
	İlçe	149	122.00	20.50	
	Köy	135	123.58	21.17	
En Uzun Yaşanan Yer	İl	74	126.46	22.24	F=1.180 p=0.308
	İlçe	143	122.10	20.40	
	Köy	133	122.42	20.84	
Eğitim Durumu	İlkokul	81	115.15	18.26	F=6.447 p=0.000
	Ortaokul	32	122.13	16.56	
	Lise ve dengi	104	123.74	20.74	
	Üniversite	133	127.80	22.35	
Kardeş Sayısı	Yok	37	118.24	16.07	F=0.791 p=0.500
	Bir	41	123.07	20.95	
	İki	75	124.37	22.11	
	Üç ve daha fazla	197	123.61	21.36	
Aile Tipi	Çekirdek	248	124.61	21.46	F=2.357 p=0.096
	Geniş	94	120.03	19.61	
	Parçalanmış	8	114.38	16.57	
Çalışma Durumu	Hayır	248	120.79	20.73	t=-3.329
	Evet	102	128.88	20.54	p=0.001
Anne Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	101	116.11	21.83	F=7.757 p=0.000
	İlkokul	118	130.93	19.97	
	Ortaokul	35	121.43	17.24	
	Lise	71	122.42	20.70	
	Üniversite	25	119.28	16.37	
Baba Eğitim Durumu	Okur-yazar değil	60	113.95	21.17	F=6.195 p=0.000
	İlkokul	102	128.34	20.24	
	Ortaokul	42	120.10	20.31	
	Lise	99	126.67	21.01	
	Üniversite	47	118.91	18.21	
Anne Mesleği	Ev hanımı	303	123.87	21.22	F=1.059 p=0.377
	Öğretmen	13	116.00	11.05	
	Memur	18	117.72	20.41	
	Serbest meslek	11	124.91	22.41	
	Emekli	5	113.40	23.09	

Tablo 4.7. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Toplumsal Cinsiyet Rolü Puanlarının Karşılaştırılması - devamı

		n	Ort.	SS.	Önemlilik
Baba Mesleği	Çiftçi	97	119.48	20.45	F=2.224 p=0.066
	Öğretmen	10	112.70	21.63	
	Memur	73	123.79	18.14	
	Serbest meslek	144	124.89	22.32	
	Emekli	26	129.35	20.34	
Gelir Düzeyi	Gelir giderden az	88	119.74	20.14	F=5.721 p= 0.004
	Gelir gideri karşılıyor	219	122.66	21.07	
	Gelir giderden fazla	43	132.58	19.85	
Medeni Durum	Bekâr	171	122.49	21.05	F=0.981 p=0.376
	Evli	171	124.20	20.89	
	Diğer	8	114.50	21.21	
Çocuk Sayısı	Hayır	11	126.73	19.28	F=1.012 p=0.403
	Bir	46	126.54	22.12	
	İki	68	124.81	21.40	
	Üç	22	124.55	18.23	
	Dört ve daha fazla	30	117.37	19.41	
Eş Çalışma Durumu	Hayır	30	120.33	20.59	t=-1.061
	Evet	146	124.76	20.86	p=0.290
Eş Öğrenim Durumu	İlkokul	46	115.28	16.64	F=10.336 p= 0.000
	Ortaokul	20	122.55	17.67	
	Lise	62	121.23	21.60	
	Üniversite	48	136.56	19.27	
Evlenme Şekli	Görücü usulü tanımadan	60	116.00	18.03	F=7.185 p= 0.000
	Görücü usulü daha sonra tanışarak	43	125.72	22.74	
	Tanışıp anlaşarak	64	131.64	19.67	
	Diğer	9	114.89	16.43	
Cinsiyet Eşitliği	Hayır	317	121.72	20.37	t=-4.038
Hakkında Eğitim Alma	Evet	33	136.88	22.00	p= 0.000
Cinsiyet Ayrımcılığına	Hayır	276	121.24	20.23	t=-3.325
Maruz Kalma	Evet	74	130.24	22.30	p= 0.001

Tablo 4.7' de görüldüğü gibi, eğitim durumu, çalışma durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, gelir, eş öğrenim durumu, evlenme şekli, cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alma ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalma göre geleneksel

cinsiyet toplam puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$). En son mezun olunan okul açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Üniversite mezunu olanların puan ortalamalarının, ilkokul mezunu olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışanların puan ortalaması daha yüksektir. Anne eğitim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Annesi üniversite mezunu olanların puan ortalamalarının, ilkokul mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Baba eğitim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Babası üniversite mezunu olanların puan ortalamalarının, ilkokul mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Gelir açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Geliri giderden fazla olanların puan ortalamalarının, geliri giderden az olanlardan yüksek olduğu belirlenmiştir. Eş öğrenim durumu açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Eşi ilkokul mezunu olanların puan ortalamalarının, eşi ortaokul, lise ve üniversite mezunu olanlardan düşük olduğu belirlenmiştir. Evlenme şekli açısından farkın nereden geldiğini belirlemek için yapılan ileri analizde (LSD); Görücü usulü ile tanımadan evlenenlerin puan ortalamalarının, tanışıp evlenenlerden düşük olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alanların ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalanların puan ortalaması daha yüksektir.

Tablo 4.7' de görüldüğü gibi, doğum yeri, en uzun yaşanan yer, kardeş sayısı, aile tipi, anne meslek, baba meslek, medeni durum, çocuk sayısı ve eş çalışma durumuna göre geleneksel cinsiyet toplam puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$).

Tablo 4.8. Yaş, Bu Bölgede Yaşama Süresi ve Evlenme Yaşı ile Toplumsal Cinsiyet Ölçeği ve Alt Boyutları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

		Yaş*	Bu Bölgede Yaşama Süresi**	Evlenme Yaşı*
Eşitlikçi cinsiyet	r	0.011	0.038	0.131
	p	0.836	0.479	0.083
Kadın cinsiyet	r	0.101	-0.039	0.281
	p	0.059	0.462	0.000
Evlilikte cinsiyet	r	0.038	-0.007	0.344
	p	0.476	0.903	0.000
Geleneksel cinsiyet	r	0.135	-0.062	0.304
	p	0.011	0.250	0.000
Erkek cinsiyet	r	0.089	0.088	0.296
	p	0.097	0.102	0.000
Toplumsal Cinsiyet Toplam	r	0.109	0.010	0.396
	p	0.042	0.845	0.000

*Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır,

**Spearman Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

Tablo 4.8’ da görüldüğü gibi, yaş ile geleneksel cinsiyet ve toplumsal cinsiyet toplam puanı arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü, düşük düzeyli anlamlı ilişki vardır ($p < 0.05$). Yaş arttıkça, geleneksel cinsiyet ve toplumsal cinsiyet toplam puanı da artmaktadır. Evlenme yaşı ile kadın cinsiyet, evlilikte cinsiyet ve toplumsal cinsiyet toplam puanı arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü, düşük düzeyli anlamlı ilişki vardır ($p < 0.05$). Evlenme yaşı arttıkça, evlilikte cinsiyet ve toplumsal cinsiyet toplam puanı da artmaktadır. Diğer değişkenler arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

5.TARTIŞMA

Çalışmamız jinekoloji polikliniğine başvuran 15-49 yaş aralığında olan kadınların toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

Araştırmamızda kadınların toplumsal cinsiyet rolleri tutumları;

- 1-Eşitlikçi cinsiyet rolü (29.77 ± 6.96 puan),
- 2-Kadın cinsiyet rolü (22.85 ± 5.29 puan),
- 3-Evlilikte cinsiyet rolü (27.38 ± 6.51 puan),
- 4-Geleneksel cinsiyet rolü (23.09 ± 6.68 puan) ve
- 5-Erkek cinsiyet rolü (20.05 ± 5.81 puan) alt boyutlarında incelenmiştir.

Toplumsal cinsiyet rolü toplamından ise 123.15 ± 20.97 puan almışlar ve eşitlikçi cinsiyet tutuma sahip oldukları bulunmuştur (Tablo 4.2).

Tıp fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada katılımcıların TCRTÖ'nden aldıkları puan ortalaması 139 (min 53- max 185) bulunmuştur (Seyitoğlu ve ark. 2016). Kurşun' un Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde çalışan personelin toplumsal cinsiyet rol tutumlarının belirlenmesi amacıyla yaptığı çalışmada katılımcıların TCRTÖ'nden aldıkları puan ortalaması 143.3 ± 20.8 (min 88- max 185) olup eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip oldukları ortaya çıkmıştır (Kurşun 2016). Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına ilişkin namus anlayışları ile ilgili tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada puan ortalaması 102.7 ± 10.1 olarak bulunmuştur (Kömürcü ve ark. 2016). Bir sağlık yüksekokulu'nda yapılan çalışmada hemşirelik bölümü öğrencilerinin TCRTÖ'nden aldıkları puan ortalaması 104.7 ± 12.6 olarak bulunmuştur (Aydın ve ark. 2016). Bir üniversite hastanesinde çalışan araştırma görevlisi doktorların toplumsal cinsiyet rol tutumlarının çalışma yaşamında cinsiyet algısına dair yansımalarının değerlendirilmesi amacıyla bir çalışma yapılmış, katılımcıların eşitlikçi toplumsal cinsiyet rol tutumuna sahip oldukları belirlenmiştir (Bekleviç 2013). Sağlık kurumları yöneticiliği bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla bir çalışma yapılmış öğrencilerin puan ortalaması 104.9 ± 15.3 olarak bulunmuştur (Önder ve ark. 2013). Ebelik ve hemşirelik 1. ve 4. Sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bir çalışmada, 1.

sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 148.2 (min 83- max 179), 4. Sınıf öğrencilerinin puan ortalaması 157.1 (min 99- max 190) bulunmuştur (Atış 2010). Zeyneloğlu tarafından “Ankara’ da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları”nın belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri konusunda eşitlikçi rolleri benimsedikleri saptanmıştır (Zeyneloğlu 2008). Bu çalışma ve literatürdeki çalışmalar arasında benzerlik olduğu bulunmuştur. Bu çalışmada katılımcıların çoğunluğunun yüksek eğitime sahip olması bu sonuçların bulunmasında etkili olmuş olabilir. Eken’ in (2005) kadın subayların mesleklerini ve ailedeki rollerini etkileyen toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşlerini belirlediği çalışmasında, kadın subayların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin geleneksel rolleri benimsedikleri belirlenmiştir. Vefikiuluçay ve ark. (2007)’ nin Kars’ da Son Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açılarının değerlendirildiği çalışmada ise öğrencilerin geleneksel görüşlere sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Eken (2005)’ in ve Vefikiuluçay ve ark. (2007)’ nin yaptığı çalışma bulguları bizim çalışmamızla örtüşmemektedir.

Bu çalışmada katılımcıların % 90.6’ sı herhangi bir cinsiyet eşitliği eğitimine katılmamıştır. Cinsiyet eşitliği hakkında eğitim alanların eşitlikçi cinsiyet puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır ($p=0.017$, **Tablo 4.3**). Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmada ölçeğin ortalaması 102.00 (min 71- max 137) olan ve öğrencilere iki aşamalı olarak uygulanmış olan çalışmada, katılımcıların eğitim sonrasındaki tutumlarının daha eşitlikçi olduğu bulunmuştur (Özcan 2012). Özyiğit ve ark.’ nin (2017) psikolojik danışman adayları üzerinde yaptıkları deneysel çalışmada da eğitimle bireylerin cinsiyet rollerine ilişkin daha eşitlikçi tutum sergiledikleri görülmüştür. Uzun ve ark.’ nin (2017) ‘Toplumsal cinsiyet algısı ve toplumsal cinsiyet rollerine eğitimin etkisi: Deneysel bir çalışma’ isimli çalışmasında da verilen eğitimin katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarında anlamlı derecede yükselmeler meydana geldiği bulunmuştur. Sonuçlara bakıldığı zaman, toplumsal cinsiyet eğitimi, kişilerde toplumsal cinsiyet tutumunu eşitlikçi hale getirmektedir ve bizim çalışmamızla diğer çalışmaların sonuçları örtüşmektedir.

Çalışmamızda; katılımcıların en son mezun oldukları okul ile toplumsal cinsiyet toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar bulunmuş ve

üniversite mezunu olanların puan ortalamalarının, ilkokul mezunu olanlardan yüksek olduğu bulunmuştur ($p=0.000$, **Tablo 4.8**). Eğitim düzeyi yükseldikçe katılımcıların toplumsal cinsiyet rol tutumu eşitlikçi yönde artmaktadır ($p<0,05$). Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü' nde çalışan personellerin toplumsal cinsiyet rol tutumlarının belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada da çalışmamızla aynı sonuçlar elde edilmiştir (Kurşun 2016). İstanbul'da yapılan bir araştırmada toplumsal cinsiyet rol tutumu ve eğitim düzeyi ilişkisine bakılmış, yüksek eğitim düzeyine sahip kişilerin daha eşitlikçi yapıda oldukları, düşük eğitim düzeyindeki kişilerin daha az eşitlikçi yapıda oldukları görülmüştür (Kaya ve Uysal 2015). Üniversite öğrencileri ile yapılan çalışmalarda dördüncü sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine göre daha eşitlikçi tutumda oldukları belirlenmiştir (Atış 2010, Önder ve ark 2013, Aydın ve ark 2016). Çalışmalardaki benzer bulgular; farklı çalışma grupları da olsa eğitim düzeyi yükseldikçe toplumsal cinsiyet rol tutumunun daha eşitlikçi hale gelmesiyle açıklanabilir. Çalışmalarda eğitim düzeyi yükseldikçe toplumsal cinsiyet rol tutumunun eşitlikçi yönde ilerlemesi bu çalışmayla benzerlik göstermektedir.

Katılımcıların anne ($p=0.000$) ve babalarının ($p=0.000$) eğitim düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlılık söz konusudur ama ritmik bir artış saptanmamıştır (**Tablo 4.8**). Toplumsal cinsiyet rol tutumu puanları düşükten yükseğe doğru sıraladığımız zaman (1.Okur-yazar olmayanlar 2. Üniversite mezunu 3. Ortaokul mezunu 4. Lise mezunu 5. İlkokul mezunu olanlar) şeklindedir. Kurşun'un Samsun'da çalışan bireylere yapmış olduğu çalışmada anne ve baba eğitim düzeyi arttıkça toplumsal cinsiyet rol tutumunun arttığı ortaya çıkmıştır (Kurşun 2016). Tıp fakültesi öğrencileri ile yapılan bir çalışmada anne ve babaların eğitim düzeyleri ile toplumsal cinsiyet rol tutumu arasındaki ilişki açısından annenin eğitim düzeyi yükseldikçe katılımcıların tutumlarının daha eşitlikçi hale geldiği bulunmuştur ancak bu çalışmadan farklı olarak babaların eğitim düzeyi ile katılımcıların tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (Seyitoğlu ve ark 2016). Özcan' ın üniversite öğrencilerine eğitim vererek yapmış olduğu çalışmada anne ve baba eğitimi istatistiksel açıdan önemsiz bulunmuştur (Özcan 2012). Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencileri ile yapılan bir çalışmada annelerinin öğrenim düzeyleri yükseldikçe katılımcıların toplumsal cinsiyet rol tutumlarını eşitlikçi yönde etkilediği bulunmuştur (Atış 2010). Sağlık yüksekokulunda yapılan bir çalışmada bu

çalışmadan farklı olarak katılımcıların anne ve babaların eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet rol tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (Aydın ve ark. 2016). Kavuran' ın (2011) hemşirelik öğrencilerine yapmış olduğu çalışmada da anne ve babaların eğitim düzeyi ile toplumsal cinsiyet rol tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Katılımcıların anne ve baba eğitim düzeyleri arttıkça toplumsal cinsiyete ilişkin puanlarının artması beklenirken, araştırma sonuçlarımızın bu yönde olmaması dikkati çeken bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bulgular arasındaki farklılıklar örneklem farklılığından, bireylerin sosyo-demografik özelliklerinin farklılığından (evli, bekar, gelir düzeyi, yaşanılan yer, aile yapısı gibi) toplumsal cinsiyet rol tutumuna etkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Toplumsal cinsiyeti etkileyen faktörlerden biri de kadınların herhangi bir işte çalışıp çalışmama durumudur. Bu çalışmaya katılanların %29.1'i herhangi bir işte çalışmakta %70.9' u ise herhangi bir işte çalışmamaktadır. Çalışma durumuyla ilgili veriler göstermektedir ki, çalışan bireylerin toplumsal cinsiyet toplam puan ortalamaları, çalışmayanlardan yüksek olup, çalışma durumuyla toplumsal cinsiyet tutumu arasında istatistiksel olarak anlamlılık söz konusudur ($p=0.001$, **Tablo 4.8**). Nitekim çalışan bireylere yapılan bir çalışmada da bireylerin eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur (Kurşun 2016). Toplumsal cinsiyeti etkileyeceği düşünülen faktörlerden bir diğeri kadınların gelir durumudur. Bu çalışmaya katılanların dörtte birinin geliri giderinden az ve %12 sinin geliri giderinden fazladır. Katılımcıların gelir düzeyiyle toplumsal cinsiyet toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlılık söz konusudur. Geliri giderinden fazla olan kadınların puan ortalaması geliri giderinden düşük olanlardan daha fazladır ($p=0.004$, **Tablo 4.8**). Çalışmalardaki kadınların çalışma durumu ve toplumsal cinsiyet tutumu ile ilgili veriler birbiriyle örtüşmektedir.

Toplumsal cinsiyet adına önemli olan bir faktörde evlenme şeklidir. Katılımcıların %24.6' sı görücü usulü ile sonradan tanışarak, %34.1' i görücü usulü ile tanımadan, %36.4' ü tanışıp anlaşarak evlenmişlerdir. Evlenme şekline göre, tanışıp anlaşarak evlenenlerin toplumsal cinsiyet toplam puan ortalamaları görücü usulüyle evlenenlerden daha yüksek ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p=0.000$, **Tablo 4.8**). Zeyneloğlu' nun (2008) çalışmasında öğrencilerin ebeveynlerinin evlenme şekline göre görücü usulü ile birbirlerini

önceden tanımadan evlenenlerin toplumsal cinsiyet puan ortalaması görücü usulü ile daha sonra tanışıp onaylayarak evlenen ve kendileri tanışıp anlaşarak evlenenlerden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu sonuç bizim verilerimizle örtüşmemektedir. Özcan' ın (2012) çalışmasında ise, ebeveynleri görücü usulü ile daha sonra tanışıp anlaşarak evlenen, görücü usulü ile daha önceden tanımadan evlenen ile ebeveynleri birbirlerini tanıyarak evlenen öğrencilerin, eğitim öncesi ve eğitim sonrası TCRTÖ ölçeği alt boyut ve toplam puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0.05$). Ancak, öğrencilerin ebeveynlerinin evlenme şekillerine göre eğitim öncesi ve sonrası TCRTÖ ölçeğinin tüm alt boyut ve toplam puan ortalamaları farkları karşılaştırılması istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p>0.05$).

Çalışmamızda katılımcıların % 21.1' i cinsiyet ayrımcılığına maruz kaldığını ifade etmiştir (Çalışan kadınların oranı %21.1 ve çalışma durumuyla TCRT arasında istatistiksel olarak anlamlılık ($p=0.001$) söz konusudur). Cinsiyet ayrımcılığına maruz kalma ile toplumsal cinsiyet toplam puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$) ve cinsiyet ayrımcılığına maruz kalanların puan ortalaması daha yüksektir. Aynı zamanda toplumsal cinsiyet toplam puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$, **Tablo 4.8**). Demir' in (2011) “iş yaşamında ayrımcılık: Turizm sektörü örneği” isimli çalışmasında katılımcıların cinsiyet faktörü ile ayrımcılık arasında istatistiksel olarak anlamlılık saptanmıştır ($p<0.01$).

Çalışmamızda toplumsal cinsiyet puanı en uzun ilde (126.46) yaşayan kadınların, ilçe (122.1) ve köyde (122.42) yaşayanlardan daha yüksektir. Yaşanan yer ile toplumsal cinsiyet toplam puanları arasında istatistiksel olarak bir anlamlılık bulunmamaktadır ($p=0.308$, **Tablo 4.8**). Yaşar' ın (2011) yaptığı çalışmada da liseyi bitirene kadar ilde yaşayan eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin daha eşitlikçi puana sahip olduğu saptanmış ama toplumsal cinsiyet puanı ile yapılan ileri analizlerde istatistiksel açıdan anlamlı olmadığı saptanmıştır ($p=0,728$). Yaşar' ın çalışması bizim çalışmamızla katılımcıların en uzun yaşadığı yerle toplumsal cinsiyet tutumu arasındaki ilişki arasında benzerlik söz konusudur. Özcan' ın eğitim öncesi ve sonrasını değerlendirdiği çalışmada, ilde yaşayan öğrencilerin eğitim öncesi TCRTÖ aldıkları toplam puan ortalamasının ilçe ya da köyde yaşayan öğrencilerden

daha yüksek olduğu saptanmış ($p<0.05$), ancak hem ilde hem de ilçe ya da köyde yaşayan öğrencilerin eğitim öncesi ve sonrası TCRTÖ' den alınan puanlar artmış, aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı ($p>0.05$) bulunmamıştır (Özcan 2012). Zeyneloğlu' nun çalışmasında, en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri il olan öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamalarının (103.02), ilkokulu bitirinceye kadar en uzun süre yaşadığı yerleşim yeri köy (102.48) ve ilçe (102.07) olan öğrencilere göre yüksek olduğu belirlenmiştir (Zeyneloğlu 2008). Çalışmamızın sonuçları Özcan ve Zeyneloğlu' nun bulgularıyla benzerlik göstermemektedir.

Aile, toplumsal cinsiyetin pekiştirildiği en önemli sosyal ortamdır. Araştırmada aile yapısının (çekirdek, geniş, parçalanmış) öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyeceği düşünülmüştür. Çalışmamızda katılımcıların %70.9' u çekirdek aileye sahip olup, çekirdek ailede (124.61) yetişen kadınların toplumsal cinsiyet toplam puanı geniş aile (120.03) ve parçalanmış ailede (114.38) yetişenlerden daha yüksek olduğu bulunarak daha eşitlikçi olduğu saptanmıştır. Martinez ve ark.' in (2011) yaptığı çalışmada da çekirdek aileye sahip olan bireylerin daha eşitlikçi olduğu bulunmuştur. Yine Prus ve Gee (2003)' nin ve Cornell (2003)' in yaptığı çalışma sonuçları da aynı doğrultudadır. Fakat çalışmamızda aile tipi ile gerek toplumsal cinsiyet toplam puanı ve gerekse eşitlikçi cinsiyet rolü arasında istatistiksel bir anlamlılık bulunmamıştır ($p=0.0096$, **Tablo 4.8**). Yapılan çalışmalarda aile tipinin öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilemediği bulunmuştur (Atış 2010, Zeyneloğlu 2008). Bu sonuçlar araştırma sonuçlarımızla benzerlik göstermektedir. Özcan'ın yapmış olduğu çalışmada da sonuçlar aynıdır ama eğitim sonrası çekirdek aileye sahip öğrencilerin TCRTÖ puan ortalamalarının geniş aileye sahip öğrencilerin puan ortalamalarına nazaran daha fazla arttığı görülmüştür (Özcan 2012). Türkmenoğlu' nun (2016) yapmış olduğu çalışmaya göre çekirdek aileye sahip birinci sınıf üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının, geniş aileye sahip öğrencilerden daha eşitlikçi olduğu, aralarındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Ayrıca aile tipinin dördüncü sınıf öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilemediği saptanmıştır.

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkileyebileceği düşünülen faktörlerden biri de kardeş sayısı olarak düşünülmüş yalnız toplumsal cinsiyet toplam puanında ve toplumsal cinsiyet alt başlıklarının tamamında istatistiksel olarak anlamlı sonuç bulunmamıştır. Atış' ın (2010) çalışmasında da kardeş sayısının öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını etkilemediği belirlenmiştir. Bu sonuç araştırma bulgularımızla benzerlik göstermektedir. Zeyneloğlu' nun (2008) ve Türkmenoğlu' nun (2016) yapmış oldukları çalışmalar da ise öğrencilerin kardeş sayısı arttıkça daha eşitlikçi tutuma sahip oldukları bulunmuştur. Bu sonuç araştırma bulgularımızla benzerlik göstermemektedir.

Bu çalışmada katılımcıların eşlerinin öğrenim düzeyi yükseldikçe katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi tutum puanları da yükselmektedir ($p=0.000$, **Tablo 4.8**). Kurşun' un Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü' nde çalışanlar için yaptığı çalışmada da eş öğrenim düzeyi arttıkça bireyler eşitlikçi tutum sergilemişlerdir (Kurşun 2016). Bu çalışma ile Kurşun' un çalışma sonuçları örtüşmektedir.

Çalışmamızda yaş arttıkça, geleneksel cinsiyet ve toplumsal cinsiyet toplam puanı da artmaktadır ve istatistiksel açıdan anlamlı sonuçlar ortaya çıkmıştır ($p<0.0$, **Tablo 4.9**). Üniversite öğrencileri ile 1. ve 4. sınıflarda yapılan çalışmalarda 4. sınıf öğrencilerinin 1. Sınıf öğrencilerine göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu bulunmuştur (Atış 2010, Önder ve ark 2013, Aydın ve ark 2016). Çalışmalardaki yaş arttıkça bireylerin daha eşitlikçi olacağı sonucu bizim çalışma sonucumuzla aynı doğrultudadır. Kurşun' un (2016) yapmış olduğu çalışmada yaş ortalaması daha genç olan çalışanların daha eşitlikçi tutumda oldukları belirlenmiştir ($p<0,05$). Türkmenoğlu' nun (2016) yapmış olduğu çalışmada ise katılımcıların yaşlarına göre TCRTÖ puan ortancalarının dağılımı arasındaki fark istatistiksel olarak önemsiz bulunmuştur ($p>0,05$). Kurşun ve Türkmenoğlu' nun çalışma verileri bizim çalışmamızla örtüşmemektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma sonucunda;

- Kadınların Eşitlikçi Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları puanın 29.77 ± 6.96 puan (8-40) olduğu ve eşitlikçi cinsiyet tutumuna sahip oldukları bulunmuştur. Kadınların ilde doğanların, en uzun süre ilde yaşayanların ve cinsiyet eşitliği hakkında eğitim almayanların daha az eşitlikçi olduğu (Tablo 4.3),
- Kadınların Evlilikte Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları puan 27.38 ± 6.51 (11-40)' dir ve eşitlikçi cinsiyet tutumuna sahip oldukları saptanmıştır. Kadınların ilkokul mezunu olanların, çalışmayanların, annesi ortaokul mezunu olanların, babası okuryazar olmayanların, geliri giderinden az olanların, eşi ilkokul mezunu olanların, görücü usulü ile tanımadan evlenenlerin, cinsiyet eşitliği hakkında eğitim almayanların ve cinsiyet eşitliğine maruz kalmayanların daha az eşitlikçi olduğu (Tablo 4.4),
- Kadınların Geleneksel Cinsiyet Rolü alt boyutundan 23.09 ± 6.68 puan (9-39) aldıkları ve geleneksel cinsiyet rol tutumuna sahip oldukları bulunmuştur. Kadınların en uzun süre köyde yaşayanların, ilkokul mezunu olanların, çalışmayanların, annesi ve babası okuryazar olmayanların, geliri giderinden az olanların, eşi ilkokul mezunu olanların, görücü usulü ile tanımadan evlenenlerin, cinsiyet eşitliği hakkında eğitim almayanların ve cinsiyet eşitliğine maruz kalmayanların daha geleneksel tutuma sahip oldukları (Tablo 4.5),
- Kadınların Erkek Cinsiyet Rolü alt boyutundan aldıkları puan 20.05 ± 5.81 puan (6-30) aldıkları ve eşitlikçi cinsiyet rolüne sahip oldukları bulunmuştur. Kadınların ilkokul mezunu olanların, çalışmayanların, anne ve babası okuryazar olmayanların, baba mesleği öğretmen olanların, geliri giderinden az olanların, eşi ilkokul mezunu olanların, görücü usulü ile tanımadan evlenenlerin, cinsiyet eşitliği hakkında eğitim almayanların ve cinsiyet eşitliğine maruz kalmayanların daha az eşitlikçi tutuma sahip oldukları saptanmıştır (Tablo 4.6).
- Kadınlar toplumsal cinsiyet rolü toplamından ise 123.15 ± 20.97 puan (62-172) almışlardır. Sonuçlara göre kadınların eşitlikçi cinsiyet rollerine sahip

olduğu saptanmıştır. Katılımcıların ilkokul mezunu olanların, çalışmayanların, anne ve babası okuryazar olmayanların, geliri giderinden az olanların, eşi ilkokul mezunu olanların görücü usulü ile tanımadan evlenenlerin, cinsiyet eşitliği hakkında eğitim almayanların ve cinsiyet eşitliğine maruz kalmayanların daha az eşitlikçi tutuma sahip oldukları saptanmıştır (Tablo 4.7).

Bu Sonuçlar Doğrultusunda Öneriler:

- Kadınların en uzun süre köyde yaşayanların ve cinsiyet eşitliği hakkında herhangi bir eğitim almayanların geleneksel rol tutumuna sahip olmaları nedeniyle,
  - Kadınlara yönelik köyleri de kapsayacak şekilde, toplumsal cinsiyet rolleri, eşitliği ve ayrımcılığı hakkında eğitimler planlanarak toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin farkındalık geliştirmeleri, eşitlikçi tutum ve bakış açısı kazanmaları sağlanmalıdır.
  - Topluma danışmanlık hizmeti verebilecek konumda olan sağlık personelinin toplumsal cinsiyet, eşitsizlik ve kadın sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek faktörler ve belirtiler hakkında bilgi sahibi olması, duyarlı davranması ve eğitimlerini planlarken toplumsal cinsiyet eşitliğine dayalı planlamalarda bulunması sağlanmalı
  - Kadın sağlığına yönelik hizmet veren kurum ve kuruluşlarda görev yapan personelinin toplumsal cinsiyet rolleri, ayrımcılığı ve sağlık üzerindeki etkilerine yönelik farkındalıklarının artırılması ve tutum geliştirmeleri sağlanması adına hizmet içi eğitimlere yer verilmesi gerekmektedir.
- Kadınların ilkokul mezunu olanların, çalışmayanların, geliri giderinden az olanların geleneksel rol tutumuna sahip olması nedeniyle,
  - Toplumsal cinsiyet kavramı ilköğretimden itibaren ders olarak okutulmalıdır.
  - Kadınların eğitim, fırsat eşitliği, çalışma hayatına girme (istihdamının arttırılması), siyasete ve karar alma mekanizmalarına katılım gibi imkanlardan daha fazla faydalanması sağlanmalıdır.

- Kadının ev yaşamındaki sorumluluklarının hafifletilmesi adına: TV, radyo ve internet gibi kitlesel iletişim aracılığıyla ev işleri ve çocuk bakımında kadınlar kadar erkeklerinde sorumlu olduğuna yönelik halkın bilinçlendirme çalışmalarının artırılmalıdır.
- Kadınların annesi ve babası okuryazar olmayanların, eşi ilköğretim mezunu olanların ve görücü usulü ile tanımadan evlenenlerin geleneksel rol tutumuna sahip olmaları nedeniyle,
  - Öncelikli olarak eğitim düzeyi düşük olan bireylere, toplumsal cinsiyet rol tutumuna yönelik çalışma ve eğitim programları düzenlenmelidir.
  - Toplumsal cinsiyete ilişkin tutum geliştirme adına aile bireylerinin tamamını kapsayan zorunlu eğitimler düzenlenmelidir.
  - Aile kuracak ve çocuk sahibi olacak çiftler için doldurulan formlarda, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı ve kadının maruz kaldığı olumsuzlukları belirlemeye yönelik soruların da yer alması, toplumsal cinsiyete dayalı eğitimlerin verilmesi,
- Bu araştırmanın benzerlerinin, sonuçlarının yaygınlaştırılabilmesi, bulgularının daha da desteklenmesi ve ülke genelinde farklı bölge ve kurumlarda tekrarlanması önerilmektedir.
- Bu çalışmada sadece kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları belirlenmiştir. Bu nedenle toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarda erkekleri ve karma grupları kapsayan çalışmaların planlanması önerilebilir.

7. KAYNAKLAR

- Acker J: From Sex Roles to Gendered Institutions. *Contemporary Sociology*, 21(5): p.565-569, 1992.
- Akın A, Demirel S: Toplumsal cinsiyet kavramı ve sağlığa etkileri. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi, Halk Sağlığı Özel Eki*, 25(4): 73-82, 2003.
- Akın A, Mihçioğur S: Kadının Statüsü ve Anne Ölümleri, Ed: Akın A. *Toplumsal Cinsiyet, Sağlık ve Kadın*, HÜKSAM, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2003.
- Akın A: Toplumsal Cinsiyet (Gender) Ayırıcılığı ve Sağlık. *Toplum Hekimliği Bülteni*, 26(2), 2007.
- Aksu B: Sivil toplum kuruluşları için toplumsal cinsiyet rehberi, Ankara, 2008.
- Asan HT: Ders kitaplarında cinsiyetçilik ve öğretmenlerin cinsiyetçilik algılarının saptanması. *Fe Dergi: Feminist Eleştiri*, 2 (2): 65-74, 2010.
- Atış F: Ebelik/ Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Çukurova Üniv, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Adana, 2010.
- Aydın M, Bekar EÖ, Gören ŞY, Sungur MA: Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(1): 223-242, 2016.
- Bağımsız İnternet Ağı: <https://m.bianet.org/bianet/kadin/194124-erkekler-ocak-ta-13-kadin-ve-2-cocuk-oldurdu> (Erişim tarihi: 28 Mart 2018)
- Bal MD: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Genel Bakış. *KASHED*, 1(1): 15-28, 2014.
- Basow SA: *Gender Stereo types and Roles*, 3rd ed. Brooks/ Cole Publishing Company Pacific Grove, California, 1992.
- Bekar M: Kadının sosyalizasyonu. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 13(2): 98-117, 2010.
- Bekleviç AÇ: Bir Üniversite Hastanesi Araştırma Görevlilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği ve Çalışma Yaşamında Toplumsal Cinsiyet Rollerini Algısının Değerlendirilmesi. *Bülent Ecevit Üniv, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak*, 2013.
- Bem SL: Gender Schema Theory: A Cognitive Account of Sex Typing. *Psychological Review*, 88 (4): 354-364, 1981.
- Bhasin K: Toplumsal Cinsiyet, 1.Baskı, "Bize Yüklenen Roller". *Kadınlara Dayanışma Vakfı Yayınları, Kuşak Ofset, İstanbul*. s. 1-5, 2003.
- Burt KB, Scott J: Parent and adolescent gender role attitudes in 1990's Great Britain. *Sex Roles*, 46(7/8): 239-245, 2002.
- Connell RW: The role of men and boys in achieve in genere quality. *United Nations Report*. 3-39, 2003.
- Coşkun A, Özdilek R: Toplumsal Cinsiyet eşitsizliği: sağlığa yansması ve kadın sağlığı hemşiresinin rolü. *Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 9(3): 30-39, 2012.
- Crouter AC, Head MR, McHale SM: Under What Conditions Do Mothers Lean On Daughter New *Directions in Child Development*, 94, 23-42, 2001.

- Demir M: İş yaşamında ayrımcılık: Turizm sektörü örneği. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 8(1): 760-784, 2011.
- Demren Ç: Ortadoğu'da ataerkillik ve erkeklik ilişkileri. C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 32(2): 321-329, 2008.
- Dökmen, YZ: Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar, Remzi Kitabevi, 7. Baskı, İstanbul, 2016.
- Duffy J, Warren K, Walsh M: Classroom interactions: Gender of teacher, gender of student, and classroom subject. Sex Roles, 45(9-10): 579-593, 2001.
- Ecevit Y: Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisine Başlangıç. İçinde: Ecevit Y, Karkner N: Toplumsal Cinsiyet Sosyolojisi, 1. Baskı, Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir. s. 4, 2011.
- Eken H: Toplumsal cinsiyet olgusu temelinde mesleğe ilişkin rol ile aile içi rol etkileşimi: Türk silahlı kuvvetlerindeki kadın subaylar. Selçuk Üniv. Sosyal Bilimler Dergisi, 15:247-279, 2005.
- Erdoğan M: Medyada Cinsiyete Dayalı Ayrımcılıkla Mücadelede Medya İzleme Grupları. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Ankara, 2011.
- Erdoğan S, Yıldırım DÇ, Tosuner Ö: Eğitimde cinsiyet eşitsizliğinin sağlık üzerine etkisi: Türkiye örneği, Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(3): 1853-1866, 2012.
- Erdoğan TM: Toplumsal Cinsiyet Eşitliğinin Sağlanmasında Medya Okuryazarlığının Rolü. Uzmanlık Tezi, T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Ankara, 2010.
- Erkal S, Çopur Z, Doğan N, Şafak Ş: Examining The Relationship Between Parents' Gender Roles and Responsibilities Towards Their Children (A Turkish Example). Social Behavior and Personality, 35 (9): 1221-1234, 2007.
- Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi. Türkiye' de Toplumsal Cinsiyet ve Sağlık. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayınları, Ankara, 5-16: 2003.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA), 2008.
- Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA), 2003.
- UNESCO: <http://unesco.org.tr/dokumanlar/duyurular/skh.pdf> (Erişim tarihi: 3 Mart 2018).
- Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM). Kadının Statüsü ve Sağlığı ile İlgili Gerçekler. Ankara: Afşaroğlu Matbaası, 2008.
- Kavuran E: Hemşirelik Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliğine Bakışlarının Belirlenmesi. Atatürk Üniv, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2011.
- Kaya FŞ, Uysal V: Günümüzde dindarlık ve toplumsal cinsiyet rolü algıları üstüne bir araştırma, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 8(36): 646-662, 2015.
- Kaypak Ş: Toplumsal cinsiyet bakış açısından kente bakmak. Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 7(1): 344-357, 2014.
- Kömürcü N, Yıldız H, Toker E, Karaman ÖE, Koyucu, RG, Durmaz A, Aydın N: Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ve kadına ilişkin namus anlayışları ile ilgili tutumları. Kadın Hastalıkları ve Anne Çocuk Sağlığı Dergisi, 5: 1-22, 2016.

Kurşun E: Samsun Halk Sağlığı Müdürlüğü'nde Çalışan Personelin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarının Belirlenmesi. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Üniv, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Samsun, 2016.

Küresel Cinsiyet Raporu: <https://economic-policy-forum.org/global-news/the-global-gender-gap-report-2017/> (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2018)

Martinez P, Carrasco MJ, Aza G, Blanco A, Espinar I: Family gender role and guilt in Spanish Dual-Earner families. *Sex Roles*, 65: 813–826, 2011.

Önder ÖR, Yalçın AS, Göktaş B: Sağlık kurumları yöneticiliği bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1-2-3): 55-78, 2013.

Özcan Ö: Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarına Etkisi. Erciyes Üniv, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Kayseri, 2012.

Özvarış ŞB: Toplumsal cinsiyet, kadın ve sağlık. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 39: 168-174, 2008.

Özvarış ŞB: Türkiye'de kadın sağlığındaki eşitsizlikler. *Toplum ve Hekim Dergisi*, 29(1): 41-48, 2014.

Özvarış ŞB: Türkiye'de kadın ve sağlık. *Sted Dergisi*, 16(3): 7-8, 2007.

Özyiğit MK, Alkan E, Yılmaz M: Toplumsal cinsiyet rolleri duyarlılığı grup rehberliği programının psikolojik danışman adaylarının toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarına etkisi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 49(10): 315-326, 2017.

Pınar G, Taşkın L, Eroğlu K: Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda Kalan Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Rol Kalıplarına İlişkin Tutumları. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 47– 57, 2008.

Pilcher J, Whelehan I: 50 Key Concepts in Gender Studies. Sage Publications, London. p 31, 2004.

Prus SG, Gee E: Gender differences in the influence of economic, lifestyle and psychosocial factors on later-life health. *Canadian Journal of Public Health*. 94 (4): 306-309, 2003.

Sağlık Bakanlığı Bütçe Sunum Planı: (Erişim tarihi: 5 Mayıs 2018)
https://sgb.saglik.gov.tr/Shared%20Documents/2018_Yili_Plan_Butce_Sunumu_14_11_2017.pdf

Seyitoğlu DC, Güneş G, Gökçe A: İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Medicine Science*, 5(1), 102-116, 2016.

Staggenborg S: *Gender, Family and Social Movements*, Pine Forge Press, California, 1998.

Şimşek H: Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kadın üreme sağlığına etkisi: Türkiye örneği. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 25(2): 119-126, 2011.

T.C.Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, *Toplumsal Cinsiyet Eşitliği*, Ankara, 2008.

Taşkın L: *Doğum ve Kadın Sağlığı Hemşireliği*. XIII. Baskı. Reaksiyon Matbaacılık, Ankara, s.174-184, 2016.

Tatlıoğlu K, Küçükköse İ: Türkiye'de kadına yönelik şiddet: nedenleri, koruma, önleme ve müdahale hizmetleri, *Dicle Üniv. Sosyal Bil. Enst. Derg.*, 7(13): 194-209, 2015.

Tire O: Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye’de kadın yoksulluğu. Mavi Atlas, 5(1): 97-112, 2017.

Turan N, Öztürk A, Kaya H, Aştı TA: Toplumsal cinsiyet ve hemşirelik. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, 4(1): 167-172, 2011.

Türkiye Büyük Millet Meclisi: <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/2/2-1999.pdf> (Erişim tarihi: 28 Mart 2018)

Türkiye Büyük Millet Meclisi: https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim (Erişim tarihi: 28 Mart 2018)

Türkiye İstatistik Kurumu: <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=27692> (Erişim tarihi: 27 Mart 2018)

Türkiye İstatistik Kurumu: <http://www.tuik.gov.tr/HbGetirHTML.do?id=27699> (Erişim tarihi: 28 Mart 2018)

Türkmenoğlu MD: Hemşirelik Öğrenimi Gören Birinci ve Son Sınıf Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Mersin Üniv, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2016.

Uzun Z, Erdem S, Güç K, Şafak UA, Erdem E: Toplumsal cinsiyet algısı ve toplumsal cinsiyet rollerine eğitimin etkisi: Deneysel bir çalışma. Journal of Human Sciences, 14(1): 678-69, 2017.

Üner S: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği. T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi, 2008.

Vefikiuluçay D, Demirel S, Taşkın L, Eroğlu K: Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. Hacettepe Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 14(2): 12–27, 2007.

World Health Organization, Gender and Health, Technical Paper, Switzerland: World Health Organization, 1998.

Yaşar B: Öğretmen Adaylarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutumlarının Kadın Sağlığı Hemşireliği Açısından Değerlendirilmesi. Mersin Üniv, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2011.

Yılmaz DV, Zeyneloğlu S, Kocaöz S, Kısa S, Taşkın L, Eroğlu K: Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi, 6(1): 775-792, 2009.

Yogev ŞP: Ergenlerde Toplumsal Cinsiyetin Kazanılması Aile, Okul ve Arkadaş Etkisi, Ankara Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2006.

Yüksek Öğrenim Kurumu: <https://istatistik.yok.gov.tr/> (Erişim tarihi: 28 Mart 2018)

Zeyneloğlu S. ve Füsün T: Toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özellikleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education), 40: 409-420, 2011.

Zeyneloğlu S: Ankara’da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara, 2008.

8. EKLER

EK 1 Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Sosyo Demografik Özellikler Anket Formu

Anket no:

Sayın katılımcı,

Bu anket K.Ü Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ebelik Bölümünde yapılmakta olan Yüksek Lisans Tez çalışması için hazırlanmıştır. Çalışmanın amacı Kafkas Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezi Jinekoloji Polikliniği'ne başvuran 15-49 yaş grubu kadınların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesidir. Anket için vereceğiniz tüm bilgiler gizli tutulacaktır. Bu nedenle soruları cevaplariken içten olmanızı diliyorum. Katılımınız ve gösterdiğiniz duyarlılığınız için şimdiden çok teşekkür ederiz.

Tarih: .....

İmza:.....

Öğr. Gör. Gönül GÖKÇAY

1)Doğum tarihinizi yazınız?

(gün/ay/yıl) ...../...../.....

2)Doğum yerinizi belirtiniz?

1. İl (açık yazınız).....

2. İlçe..... 3.Köy.....

3)İlkokulu bitirinceye kadar en uzun yaşadığınız yerleşim yeri hangisidir?

1.İl (açık yazınız).....

2.İlçe.....3.Köy.....

4)Ne kadar süre bu bölgede/yerde yaşadınız?.....

5)En son mezun olduğunuz okul?

1.İlkokul 2.Ortaokul/ortaöğretim

3.Lise ve dengi 4.Üniversite/yüksekokul

6)Sizden başka kaç kardeşiniz var?

1. Kardeşim yok

2. ....tane kardeşim var

7)Aile tipiniz aşağıdakilerden hangisiyle uyumludur?

1.Çekirdek aile (anne, baba ve/veya kardeşlerin birlikte yaşadığı aile)

2.Geniş aile (Anne, baba, kardeşler, büyükanne, büyükbaba ve diğer birinci derece akrabaların birlikte)

3.Parçalanmış aile(Anne, baba ayrı)

4.Diğer.....

8)Çalışıyor musunuz?1.Hayır

2.Evet ise meslek.....

9)Annenizin öğrenim durumu?.....

10)Babanızın öğrenim durumu ?.....

11)Annenizin mesleği nedir?.....

12)Babanızın mesleği nedir? .....

13)Aylık gelir durumunuz ?

1)Gelirim giderimden az

2)Gelirim giderimi karşılıyor

3)Gelirim giderimden fazla

14)Medeni durumunuz nedir?

1. Bekar(20.soruya geçiniz)

2. Evli(15. soruya geçiniz)

3. Birlikte yaşıyor (15. soruya geçiniz.)

4.Diğer..... (20.soruya geçiniz)

15)(Evli iseniz) çocuğunuz var mı?

1.Hayır

2.Evet ise sayı.....

16)(Evli iseniz) kaç yaşında evlendiniz?.....

17)(Evli iseniz) eşiniz çalışıyor mu?

1.Hayır

2.Evet ise işi.....

18)(Evli iseniz) eşinizin öğrenim durumu?.....

19)(Evli iseniz) evlenme şeklinizi belirtiniz?

1. Görücü usulü ile, birbirlerini önceden tanımadan

2. Görücü usulü ile, daha sonra tanışıp onaylayarak

3.Tanışıp anlaşarak 4. Diğer.....

20.Herhangi bir cinsiyet eşitliği eğitimine katıldınız mı?

1.Hayır

2.Evet.....

21.Cinsiyet ayrımcılığına maruz kaldınız mı?

1.Hayır

2.Evet.....

EK-2: Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği

TOPLUMSAL CİNSİYET TUTUM ÖLÇEĞİ	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen
TUTUM İFADELERİ					
1.Kızlar, ekonomik bağımsızlıklarını kazandıklarında ailelerinden ayrı yaşayabilmelidir.					
2.Erkeğin evde her dediği yapılmalıdır.					
3.Kadının yapacağı meslekler ile erkeğin yapacağı meslekler ayrı olmalıdır.					
4.Evlilikte çocuk sahibi olma kararını eşler birlikte vermelidir.					
5.Bir genç kızın evleneceği kişiyi seçmesinde son sözü baba söylemelidir.					
6.Kadının erkek çocuk doğurması onun değerini artırır.					
7.Kadının doğurganlık özelliği nedeniyle, iş başvurularında erkekler tercih edilmelidir.					
8.Ailede ev işleri, eşler arasında eşit paylaşılmalıdır.					
9.Kadının yaşamıyla ilgili kararları kocası vermelidir.					
10.Kadınlar kocalarıyla anlaşamadıkları konularda tartışmak yerine susmayı tercih etmelidir.					
11.Bir genç kız, evlenene kadar babasının sözünü dinlemelidir.					
12.Ailenin maddi olanaklarından kız ve erkek çocuk eşit yararlanmalıdır.					
13.Çalışma yaşamında kadınlara ve erkeklere eşit ücret ödenmelidir.					
14.Bir erkeğin karısını aldatması normal karşılanmalıdır.					
15.Kadının çocuğu olmuyorsa erkek tekrar evlenmelidir.					
16.Kadının temel görevi anneliktir.					
17.Evin reisi erkektir.					
18.Dul kadın da dul erkek gibi yalnız başına yaşayabilmelidir.					
19.Bir genç kızın, flört etmesine ailesi izin vermelidir.					
20.Ailede kararları eşler birlikte almalıdır.					
21.Bir kadın akşamları tek başına sokağa çıkabilmelidir.					
22.Eşler boşandığında mallar eşit paylaşılmalıdır.					
23.Kız bebeğe pembe, erkek bebeğe mavi renkli giysiler giydirilmelidir.					
24.Erkeğin en önemli görevi evini geçindirmektir.					
25.Erkeğin maddi gücü yeterliyse kadın çalışmamalıdır.					
26.Evlilikte, kadın istemediği zaman cinsel ilişkiyi reddetmelidir.					
27.Mesleki gelişme fırsatlarında kadınlara ve erkeklere eşit haklar tanınmalıdır.					
28.Evlilikte erkeğin öğrenim düzeyi kadından yüksek olmalıdır.					
29.Bir kadın cinsel ilişkiyi evlendikten sonra yaşamalıdır.					
30.Ailede erkek çocuğun öğrenim görmesine öncelik tanınmalıdır.					
31.Erkeğin evleneceği kadın bakire olmalıdır.					
32.Alişveriş yapma, fatura ödeme gibi ev dışı işlerle erkek uğraşmalıdır.					
33.Erkekler statüsü yüksek olan mesleklerde çalışmalıdır.					
34.Ailede kazancın nasıl kullanılacağına erkek karar vermelidir.					
35.Bir erkek gerektiğinde karısını dövmelidir.					
36.Evlilikte gebelikten korunmak sadece kadının sorumluluğudur.					
37.Bir kadın hastaneye gittiğinde kadın doktora muayene olmalıdır.					
38.Evlilikte erkeğin yaşı kadından büyük olmalıdır.					

Ölçekte toplumsal cinsiyet rolleri, eşitlikçi cinsiyet rolü (4, 13, 18, 22, 27, 8, 12, 20), kadın cinsiyet rolü (29, 31, 1, 21, 37, 19, 5, 16), evlilikte cinsiyet rolü (13, 2, 15, 26, 9, 36, 6, 10), geleneksel cinsiyet rolü (17, 24, 25, 3, 7, 11, 32, 23), erkek cinsiyet rolü (34, 33, 30, 35, 28, 38) olmak üzere beş alt boyutta incelenmektedir.

EK 3 Etik Kurul Onay Formu

T.C
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi Dekanlığı
(Etik Kurul Başkanlığı)

Sayı : 80576354-050-99/ **138**
Konu : Etik Kurul Değerlendirmesi.

27/09/2017

Sayın; Yrd.Doç.Dr.Doğan AKÇA
Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

“Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi” adlı çalışmanız Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu komisyonunca 27.09.2017 tarih ve 08 numaralı oturumda incelenmiş ve çalışmanın Etik Kurul yönergesindeki şartlara uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Bilgilerinize rica ederim.

Doç.Dr.Barlas SÜLÜ
Etik Kurul Başkanı

Eki: 1. Adet Yönetim Kurulu Kararı

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
Tıp Fakültesi
(Etik Kurulu Başkanlığı)
ETİK KURUL KARARI

TOPLANTI TARİHİ: 27.09.2017

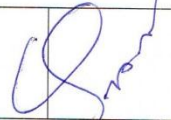
TOPLANTI SAYISI: 2017/08

Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurulu **Doç.Dr.Barlas SÜLÜ** başkanlığında toplanarak aşağıdaki kararı almıştır.

KARAR 06

Yrd.Doç.Dr.Doğan AKÇA'nın "**Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi**" adlı çalışması.

Yukarıda belirtilen çalışmanın Kafkas Üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurul Yönergesine uygun olduğuna karar verildi.

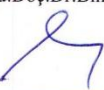
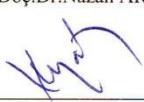
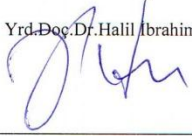

Etik Kurul Başkanı	Doç.Dr.Barlas SÜLÜ	
---------------------------	---------------------------	---

Başkan Yardımcısı Yrd.Doç.Dr.Damla ÇETİN		Raportör Üye Yrd.Doç.Dr.Turgut ANUK	
Üye Yrd.Doç.Dr.Nazan ARDIÇ		Üye Yrd.Doç.Dr.Binali ÇATAK	
Üye Yrd.Doç.Dr.Halil İbrahim ERDOĞDU		Üye Yrd.Doç.Dr.Serhat TUNÇ	(Katılmadı)
Üye Avukat Emine TUNA		Üye Ümit Can GÜRBOĞA	

Gelen Evrak No: 136	Karar No: 06	Karar Tarihi: 27.09.2017
Araştırmanın Adı: "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi"		
Araştırmanın Yürütücüsü: Yrd.Doç.Dr.Doğan AKÇA		
Çalıştığı Kurum: Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi		
Araştırmanın gerekçesi yeterli mi?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmanın metodu uygun mudur?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmada kullanılacak ilaçlara ait bilgiler yeterli midir?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırma ilacının bilinen veya muhtemel yan etkileri ve varsa bunların önlemleri yeterince açıklanmış mıdır?	Evet ☒	Hayır ☐
Bilgilendirilmiş Olur Formu; Gönüllünün anlayacağı şekilde yazılmış mıdır?	Evet ☒	Hayır ☐
Tank dâhil olmak üzere ilgililerin imzaları için yer ayrılmış mıdır?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmadan kaynaklanabilecek ölüm, sakatlanma, hastalık durumunda yapılacak ödeme, tedavi ile ilgili sigorta veya taahhütname ile ilgili belgeler var ve uygun-yeterli midir?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırmacı ve destekleyici arasında sorumluluk paylaşımına dair belge var mı ve uygun mudur?	Evet ☒	Hayır ☐
Araştırma bütçesi, yapılacak ödemeler uygun mu?	Evet ☒	Hayır ☐
Protokolde mevcut veriler ve literatür araştırmayı destekler nitelikte midir?	Evet ☒	Hayır ☐

KARAR

Kafkas Üniversitesi Etik Kurul yönetmeliğine göre	Uygun X	Uygun değildir ☐
	Düzeltilmesi Gerekir ☐	

Başkan Doç.Dr.Barlas SÜLÜ 	Başkan Yardımcısı Yrd.Doç.Dr.Damla ÇETİN 	Raportör Üye Yrd.Doç.Dr.Turgut ANUK
Üye Yrd.Doç.Dr.Binali ÇATAK 	Üye Yrd.Doç.Dr.Nazan ARDIÇ 	Üye Yrd.Doç.Dr.Halil İbrahim ERDOĞDU
Üye Yrd.Doç.Dr.Serhat TUNÇ (Katılmadı)	Üye Avukat Emine TUNA 	Üye Ümit Can GÜRBOĞA

EK 4 Kurum İzni

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi

Sayı : 66093324-399.99-E.26735
Konu : Tez Çalışmaları

25/10/2017

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına)

İlgi : a) 13/10/2017 tarih ve 10829923-030.99-25548 sayılı yazınız.
b) 13/10/2017 tarih ve 10829923-030.99-E.25546 sayılı yazınız.

Üniversitemiz Ebelik Anabilim Dalı yüksek lisans öğrencileri Gönül GÖKÇAY ve Duygu AKÇA'nın, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalımız bünyesinde tez çalışması Başhekimliğimizce uygun bulunmuştur.
Bilgilerinize arz ederim.

Yrd.Doç.Dr.Yakup BAYKUŞ
Başhekim

Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi
Tel : 0474 225 21 06-07-08-09 Faks: 0474 225 14 30

Bu belge 5070 sayılı e-İmza Kanununa göre Prof. Dr. S. C. K. A. P. E. A. V. K. I. S. tarafından 2017.10.25 tarihinde imzalanmıştır.
Forsajımızı <http://194.77.41.38/E-Imza/Default.aspx> linkinden R04E7D1A-CX76c4b116v4t000k0ved0t11rc0vz

EK 5 TCRT Ölçek İzni

Kafkas Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ebelik Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapmakta olan Gönül GÖKÇAY'ın "Kadınların Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi" isimli tez çalışmasında "Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği"ni kullanmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

27.08.2017

Doç.Dr. Simge ZEYNELOĞLU

EK 6 Özgeçmiş

Araştırmacı Adıyaman'ın Gölbaşı ilçesine bağlı Meydan Köyü' nde doğdu. İlköğretim ve lise öğrenimini Gölbaşı ilçesinde tamamladı. 2007 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü'nde lisans eğitimini tamamladı. 2007 yılında 6 ay süre ile SANKO Hastanesi'nde KVC hemşiresi olarak görev yaptı. 2008-2014 yılları arasında Kars Devlet Hastanesi' nin Dahiliye, Genel Yoğun Bakım ve Kardiyoloji birimlerinde hemşire olarak görev yaptı. 2013-2016 yılları arasında Kafkas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Sağlık Eğitimi Bölümü' nde Yüksek Lisans yaptı. 2014 yılından beri Kafkas Üniversitesi Atatürk Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu' nda Öğretim Görevlisi olarak görevini halen sürdürmektedir. Araştırmacı evli olup, 2 çocuk annesidir.